

Канадський інститут українських студій
4–30 Pembina Hall, University of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada T6G 2H8

Лекція італійського науковця — віха у вивченні Голодомору

Великий голод в Україні й на Кубані 1932–33 рр., відомий сьогодні як Голодомор, — одна з визначальних подій ХХ ст. Та незважаючи на це, більшість науковців нехтували цим питанням аж до останніх років існування Радянського Союзу. Одним із науковців, який почав вивчати голод наприкінці 1980-х рр., був Андреа Граціозі, нині міжнародньо визнаний знавець радянської держави та її політики щодо селянства і світовий авторитет з питань Голодомору. З 14 до 21 листопада він відвідав Торонто й Едмонтон, де виступив із лекцією «Голодомор і голоди в СРСР, 1931–33 рр.».

Уже сама назва лекції вказує на широкий підхід д-ра Граціозі до вивчення Голодомору в Радянській Україні й на Кубані в контексті політики радянської держави супроти селянства в період 1917–33 рр. і, зокрема, загального голоду в СРСР в 1931–33 рр., включно з голодом і епідемією в Казахстані 1931–33 рр. Під час лекції він проаналізував загальні причини цих голодів і заявив, що український голод став кульмінаційною подією у великій війні радянської держави й комуністичної партії проти селянства, яка почалася в 1917 р. Окресливши політику радянського керівництва та її наслідки для радянського селянства, д-р Граціозі також розповів про особливі умови в неросійських регіонах СРСР, які зумовили інше ставлення до них сталінського режиму.

Зосередившись на Голодоморі,

доповідач визначив деякі з його характеристик і національних особливостей. Особливо показовою, на його думку, стала виняткова політика Москви щодо селянства в Україні й кубанському регіоні на Північному Кавказі, яка призвела до неймовірно великої кількості смертей. Якщо рівень смертності на селі в 1926 р. складав 100 смертей на 1000

*Скорботна мати-Україна (с. Козин).
Скульптор: Михайло Горловий*

осіб, то в 1933 р. це співвідношення було майже 400 на 1000 в Радянській Україні, тоді як у Російській РФСР 140 на 1000. За винятком Казахстану, який на той час входив до складу Росії, й Північного Кавказу з його великим українським населенням, рівень смертності в Росії 1933 р. складав 110 смертей на 1000 осіб сільського населення. До високого

рівня смертності спричинився декрет, який забороняв селянам з України й Кубані залишати свої села в пошуках їжі в інших регіонах СРСР.

Д-р Граціозі вказав і на інші заходи, вжиті проти українців у цей період та відразу після нього: масові чистки більшовицької партії Радянської України, переслідування й фізичне винищення національно свідомої інтелігенції й національних кадрів та припинення політики українізації й повну її заборону в Російській РФСР. Усі ці фактори та інші особливі заходи проти селянства й політичної та культурної еліти України спонукали науковців і правознавців підняти питання, чи був Голодомор геноцидом чи складовою геноциду?

Д-р Граціозі зробив висновок, що Голодомор був геноцидом і що голод в Україні й на Кубані 1932–33 рр. підпадає під категорію геноциду, визначеного «Конвенцією ООН про запобігання злочину геноциду і покарання за нього», насамперед у статті 2, частині В, яка до геноцидних дій відносить «навмисне створення для якої-небудь групи таких життєвих умов, що розраховані на її повне чи часткове фізичне знищення». Доповідач розповів про еволюцію власних поглядів з даного питання, адже на початку дослідження він не був упевненим у геноцидному характері Голодомору. Д-р Граціозі гадає, що з часом усе більше

Продовження на с. 4

Виконання нашого мандату в період перемін і нестабільності

Після перевірки моєї роботи як директора КІУСу з 2004 до 2010 рр. мені продовжили перебування на цій посаді до червня 2012 р. Через різні причини, в тому числі й через здоров'я, я не хотів залишатися на повний п'ятирічний термін. Все ж волю бути біля керма інституту, щоб провести його через складний перехідний період та передати інститут моєму наступнику не лише в доброму робочому стані, а й щоб він продовжував виконувати свою первинну місію й мандат.

Складнощі наступних двох років стосуються як фінансових, так і організаційних питань. Моїм пріоритетом буде стабілізація фінансового становища КІУСу. Втрати з вічних фондів, завдяки яким було можливе розширення програм і діяльності інституту за останні двадцять років, а також урізання його операційного бюджету привели до суттєвого скорочення річного доходу КІУСу в 2009–10 фінансовому році. Оскільки доходи з фондів залишаються незмінними, а університет продовжує долати фінансову кризу, це велике скорочення може залишитися постійним.

Як нам вийти з такого становища? Одним із шляхів могла б бути довгострокова допомога від фондів на підтримку різноманітних цільових проєктів. Тут нас, зокрема, підтримали Альбертська фундація збереження української спадщини і Канадська фундація українських студій, які погодилися фінансувати відповідно українсько-канадські студії та Енциклопедію України в інтернеті. Ми активно заохочуємо подібну підтримку й інших програм, наприклад «Журналу українознавчих студій». Приватні жертводавці можуть підтримати видання книг або навіть енциклопедичних статей. З надією

очікуємо на допомогу нашої добродійної організації — Альбертського товариства сприяння українським студіям — як ще одного надійного джерела фінансування. Решта дефіциту бюджету повинна покритися за рахунок внесків та вжити на найнагальніші потреби. Отримати такі кошти складно, бо більшість провідних жертводавців воліє підтримувати нові цільові проєкти. Просити у донорів на зарплати,

Зенон Козут

комп'ютери, офісне обладнання, поштові й господарські витрати не завжди легко. Однак без добре діючої інфраструктури було б складно реалізувати багато з наших важливих програм, проєктів і публікацій, які створили інституту зразкову репутацію.

Другим завданням на моїй посаді буде питання інтеграції КІУСу до гуманітарного факультету. Після свого заснування інститут був підпорядкований декану з міждисциплінарних студій, а згодом віцепрезиденту з наукової роботи. На початку мого директорства в 1994

р. відомство декана складалося з п'яти підрозділів. З того часу структура університету зазнала змін, а академічні наукові програми почали переводитися на факультети. Більшість видів діяльності КІУСу найдоцільніше б підпорядкувати гуманітарному факультету, лише Методичний центр української мови більш пов'язаний із факультетом освіти. В минулому КІУС також співпрацював з правничим факультетом і школою бізнесу.

Готуючись до влиття в гуманітарний факультет, незайве пригадати унікальний мандат КІУСу. Заснування інституту стало відповіддю на глибоку потребу української громади зберегти й розвинути свою історичну спадщину й культурні цінності в академічному середовищі. По суті громада прагнула до повної інтеграції у багатокультурну Канаду через утворення академічної установи, яка б задовольняла її потреби і в той же час спрямовувала увагу наукової спільноти до української й українсько-канадської тематики. На відміну від інших груп, українська громада не могла звертатися до історичної батьківщини за культурною й інтелектуальною допомогою через утистки української мови й культури радянською владою. Громада була також стурбована втратою навиків української мови у другому й третьому поколіннях і змушена лобювати уряди степових провінцій, щоб заснувати двомовні школи.

Уряд Альберти був готовий піти на зустріч громаді і заснувати КІУС. Навесні 1976 р. загальнофакультетська рада, а в липні 1976 р. правління директорів Альбертського університету ухвалили заснування Канадського інституту українських студій, який мав би фінансувати-

ся на громадські (урядові) кошти з мінімальним річним бюджетом 350,000 дол. Первісний мандат містить шість таких завдань:

1. Сприяти розвитку програм з українських студій у канадських університетах на бакалярському, аспірантському й докторському рівнях.
2. Сприяти дослідженням з українсько-канадської і української тематики через надання студентських стипендій і дослідних дотацій викладачам університетів та науковцям на контрактній основі.
3. Публікувати дослідження з українсько-канадської і української тематики й передруку виданих книг.
4. Служити національним між-університетським інформаційним центром для українських студій у Канаді, координуючи розвиток програм та уникаючи повторень у дослідженнях і публікаціях.
5. Служити джерельним центром для англо-української двомовної освіти та україномовної освіти в Альберті й поза нею.
6. Сприяти налагодженню творчих контактів між професорами, науковцями, письменниками, дослідниками й бібліотекарями в ділянці українських студій через організацію зустрічей, семінарів, лекцій, конференцій і турів.

Розміщений при Альбертському університеті, КІУС мав стати загальнонаціональним закладом і з самого початку мав відділ при Торонтському університеті, очолюваний заступником директора.

У 1979 р. ревізійна комісія рекомендувала, щоб КІУС став підрозділом університету на рівні з іншими відділами й підрозділами; щоб спеціальна урядова дотація для КІУСу була долучена до дотації, яку відділ вищої освіти надавав

Альбертському університету; щоб інститут продовжував розвивати всі три ділянки: українсько-канадські студії, українські студії та двомовну освіту; та щоб інститут продовжував зосереджуватися на дослідженнях, надаючи викладання на університетському рівні вторинного й допоміжного характеру. Приймаючи до дії ці рекомендації, КІУС був повністю інкорпорований до Альбертського університету.

Багато змінилося з дня заснування КІУСу. Радянський Союз розпався, Україна здобула незалежність. Але основоположна місія інституту стала навіть ще важливішою. Україна вбачає в КІУСі силу, здатну скеровувати і допомагати перебудові українських студій. Ще недавно байдужа західна академічна й політична еліта стала сьогодні активним споживачем публікацій інституту і партнером у низці наукових проєктів. А вже четверте й п'яте покоління українських канадців прагнуть повернутися до української спадщини, вивчаючи досвід своїх предків у Канаді й Україні.

Як директор я зроблю все від мене залежне, щоб ці основоположні принципи й настанови були взяті до уваги при влитті КІУСу до гуманітарного факультету. На мою думку, дотримання цих принципів дозволить Канадському інституту українських студій зберегти свою позицію як провідної у світі канадської дослідної інституції, покликаній відкривати, зберігати й поширювати знання про Україну й українців, і надалі бути важливим джерельним центром для Альберти, Канади, міжнародної спільноти й України.

Нарешті, я покликаний сприяти майбутньому зростанню КІУСу. Я переконаний, що його міжнародна присутність повинна й надалі зростати, а його співпраця з Україною повинна продовжуватися. Нині, коли в Україні академічні свободи

й демократія утискуються, це стає ще важливішим. Як мій дворічний термін завершиться, я готовий допомогти моєму наступникові здійснити мандат КІУСу та зберегти й розвинути багато його чудових програм. Знаю, що багато друзів КІУСу в академічному світі й українській громаді підтримають мене в цій місії.

Канадський інститут українських студій

4–30 Pembina Hall
University of Alberta
Edmonton, AB
T6G 2H8

Телефон: (780) 492–2972
Телефакс: (780) 492–4967
Е-пошта: cius@ualberta.ca
Веб-сторінка: www.cius.ca

Бюлетень КІУСу
Передрук дозволено за поданням джерела. ISSN 1485–7979

Редактори: Богдан Клід,
Микола Сорока, Мирослав Юркевич
Перекладач: Микола Сорока
Макетування: Пітер Матілайн

У справах, що стосуються Електронної енциклопедії українознавства, *Журналу українознавчих студій*, Видавництва КІУСу, Центру ім. Петра Яцика, просимо звертатися за адресою:

256 McCaul Street, Rm. 302
University of Toronto
Toronto, ON
M5T 1W5

Телефон: (416) 978–6934
Телефакс: (416) 978–2672
Е-пошта: cius@utoronto.ca

Лекція про Голодомор

Продовження зі с. 1

науковців прийде до подібного висновку. Якщо перспектива наукового консенсусу з приводу загального визнання Голодомору як геноциду вселяє оптимізм, то уряд Росії, на його думку, ніколи його не визнає, оскільки це може призвести до вимог про грошові репарації постраждалим та їхнім спадкоємцям.

Д-р Іраціозі виголосив дві свої доповіді в Торонтському й Альбертському університетах. Торонтська лекція, що відбулася 17 листопада, була спільно спонсорована Програмою вивчення України ім. Петра Яцика при Центрі європейських, російських і євразійських студій Торонтського університету; Торонтським відділом Канадського інституту українських студій; Конгресом українців Канади (торонтський відділ) та Канадською фундацією українських студій. Едмонтонська лекція, що відбулася 20 листопада, була спонсорована КІУСом при Альбертському університеті. В обох університетах д-р Іраціозі також виступив із доповіддю «Закордонна і внутрішня політика Сталіна: національне питання в імперському контексті, 1901–1926».

Андреа Іраціозі нині є професором історії Неапольського університету ім. Федеріко II та президентом (2007–11) Італійського товариства вивчення сучасної історії (www.sissco.it). Він також член редакційних колегій низки спеціалізованих журналів із Франції, Англії, Італії і США. З 1992 р. він є співредактором серії «Документи советской истории» (на сьогодні видано 15 томів), що видається в Москві, та членом редколегії серії «История сталинизма». Його наукові зацікавлення стосуються насамперед радянської історії, особливо періоду, який передував утворенню радянської держави, її зміцненню та тріумфу сталі-

нізму. Він також глибоко досліджував такі теми, як політика індустріалізації радянської держави, радянська держава й селянство, голод 1932–33 рр. в Україні й на Кубані, інші голоди в Радянському Союзі, сталінізм та радянська національна політика.

Д-р Іраціозі працював в архівах Міністерства закордонних справ Італії, що дало йому змогу видати книгу «Lettere da Kharkov. La carestia

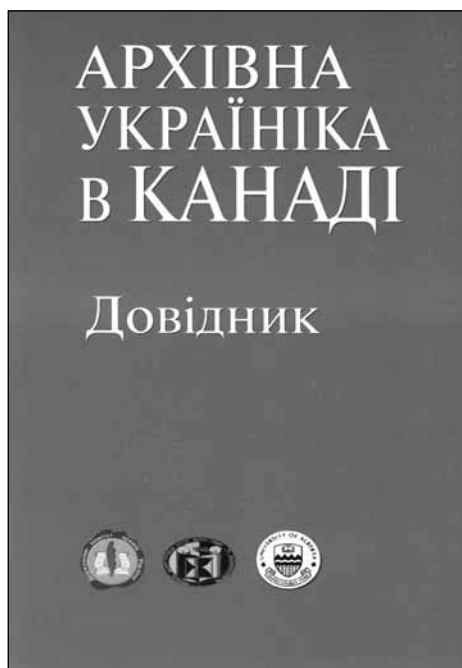
Андреа Іраціозі

in Ucraina e nel Caucaso del Nord nei rapporti dei diplomatici italiani, 1932–33» (Турін, 1991), яка вийшла в українському перекладі в Харкові 2007 р. («Листи з Харкова: голод в Україні та на Північному Кавказі у повідомленнях італійських дипломатів, 1923–33»). Він також працював у Російському державному архіві та колишньому архіві комуністичної партії в Москві. Результати цих досліджень разом із даними з уже відомих джерел та нові архівні відкриття, зроблені колегами з Росії та інших країн колишнього Радянського Союзу, були представлені в багатьох його публікаціях, зокрема таких як «The Great Soviet Peasant War: Bolsheviks and Peasants, 1917–1933» [Велика радянська селянська війна: більшовики і селяни, 1917–1933] (Кембрідж, Массачусетс, 1996 і Мо-

сква, 2001); «Большевики и крестьяне на Украине, 1918–1919 годы» [Більшовики і селяни на Україні, 1918–1919 роки] (Москва, 1997); «A New, Peculiar State. Explorations in Soviet History» [Нова, незвичайна держава. Дослідження радянської історії] (Вестпорт, Коннектикут, 2000); «Guerra e rivoluzione in Europa 1905–1956» [Війна і революція в Європі, 1905–1956] (Болонья, 2002; Київ і Москва, 2005); «L'URSS di Lenin e Stalin, 1914–1945» [СРСР Леніна і Сталіна, 1914–1945] (Болонья, 2007); «L'URSS dal trionfo al degrado, 1945–1991» [СРСР від тріумфу до занепаду, 1945–1991] (Болонья, 2008); та «Stalinism, Collectivization and the Great Famine» [Сталінізм, колективізація і Голодомор] (Кембрідж, Массачусетс, 2009).

Лекція Андреа Іраціозі про Голодомор стала віхою у дослідженні цієї теми. Він відзначив, що за останні двадцять років стала відомою більшість важливих офіційних документів стосовно Голодомору. Його лекція поєднала загальні здобутки у цій ділянці з його власною аналізою, яка окреслила загальну політику радянської держави щодо селянства і визначила ті національні фактори, які зумовили такий руйнівний характер Голодомору в Україні й на Кубані. Лекція була записана у відео- й аудіоформаті в Альбертському університеті. Аудіоверсію можна прослухати на веб-сайті КІУСу: www.uAlberta.ca/CIUS/Links-of-Interest.htm/.

Нові видання

«Архівна україніка в Канаді: довідник»

«Архівна україніка в Канаді: довідник» — це укладений українською мовою об'ємний довідник (884 сс.) про українські й українсько-канадські матеріали в архівних установах Канади. Найвчепніше видання у цій ділянці, воно навряд чи буде перевершене в найближчому майбутньому. Книга спільно видана Державним комітетом архівів України (ДКАУ, Київ), Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства (УНДІАСД, Київ) і КІУСу.

Довідник містить детальний опис великої кількості збірок у Канаді, як великих, так і малих. Серед них архівні збереження Бібліотеки та архівів Канади в Оттаві та Осередку української культури і освіти у Вінніпезі, провінційні архіви центральної і степової Канади, архіви Української Католицької Церкви та Української Православної Церкви, різні університетські архіви тощо. Детальний опис архівів включає реєстраційні номери, розмір, дати

й детальний перелік змісту. В довіднику представлені фактично всі бази даних, які містять архівну інформацію в Канаді про українців.

Двигуном цього проекту стала д-р Ірина Матяш, перший заступник голови ДКАУ (й колишній директор УНДІАСД). Вона розпочала дослідження архівної україніки в Канаді 2006 р. як стипендіат стипендії ім. Івана Коляски при КІУСі. Перед тим вона підготувала короткий огляд (150 сс.) українських архівних збережень у Канаді (опублікований у 2008 р.), в якому розповіла про їхню історію, типологію й подала загальний опис збірок (про це є повідомлення у «Бюлетні КІУСу» 2009).

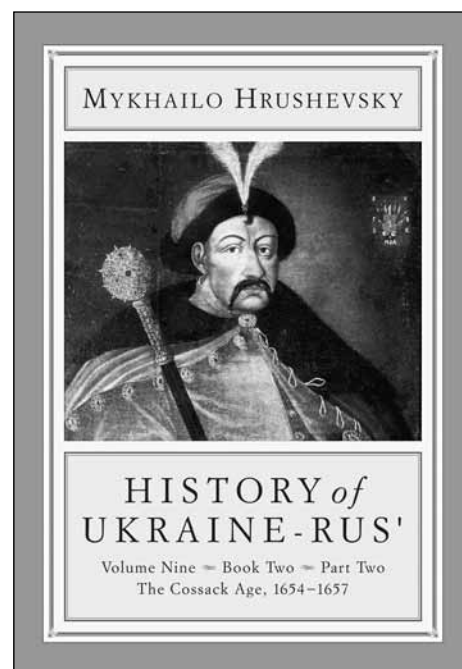
Обмежена кількість примірників довідника наявна в едмонтонському відділі КІУСу за 49.95 дол.

Видано новий том «Історії України-Руси» Грушевського

Дев'ятий том «Історії України-Руси» Михайла Грушевського найдовший у його монументальній десяти томній праці. Написаний наприкінці 1920-х рр. після повернення Грушевського з еміграції, він присвячений ключовому періодові правління гетьмана Богдана Хмельницького.

Цей найоб'ємніший том «Історії», підготовлений Центром досліджень історії України ім. Петра Яцика при КІУСі і виданий Видавництвом КІУСу, складається з трьох книг. Том 9, книга 1, виданий у 2005 р.; том 9, книга 2, частина 1, з'явився в 2008 р.; а тепер вийшов том 9, книга 2, частина 2.

Англійський переклад нової частини здійснила Марта Дарія Олійник, перекладач, редактор і диктор радіомовлення з Монреалю; зредагували директор Центру Яцика д-р

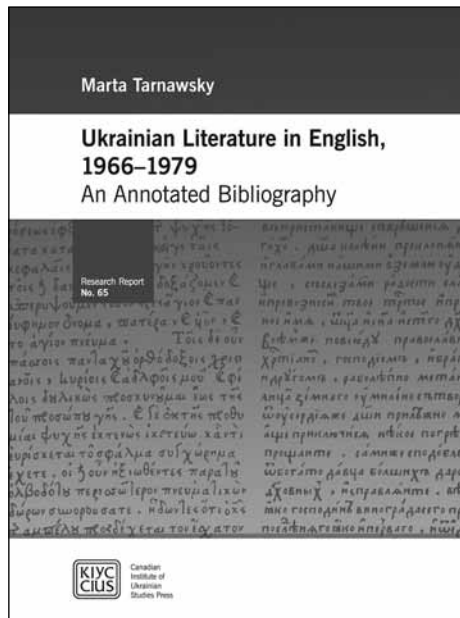
Франк Сисин та редактор-консультант д-р Ярослав Федорук, старший науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. Михайла Грушевського Національної академії наук України (Київ) за допомогою старшого редактора Видавництва КІУСу Мирослава Юркевича. Інші науковці надали поради з окремих термінологічних та історичних питань.

Публікація книги стала можливою завдяки щедрому дарові в сумі 100,000 дол. відомого педіатра й мецената д-ра Марії Фішер-Слиж (Етобіко, Онтаріо) у пам'ять про її батьків, д-ра Адольфа та Ольгу Слиж.

До цієї частини ввійшли заключні (10–13) розділи 9-го тому, у яких Грушевський аналізує два останні роки правління гетьмана Богдана Хмельницького. Автор подає найвчепніший на сьогодні огляд закордонної політики Хмельницького після Переяславської угоди (1654) — теми, яка була закрыта для дослідження в Радянському Союзі з 1930-х до 1980-х рр. Він також пише про нові спроби Хмельницького при-

єднати західноукраїнські землі й контролювати завойовані козаками землі Білорусі, а завершує оцінкою гетьмана та його доби, що тривалий час була суперечливою в українській історіографії.

У книзі показано зростання напруження у стосунках між Україною і Московією через неспроможність останньої протистояти спустошливим атакам Польщі й кримських татар. Це спонукало українську правлячу еліту шукати надійнішої підтримки. Це напруження підсилювалося незгодою України й Москви щодо білоруської території. І коли шведський король Карл X почав наступ на Річ Посполиту в 1655 р., в час, коли Хмельницький намагався здобути владу над західноукраїнськими землями, шведсько-український союз видавався досить імовірним. Була підписана військова угода, але Карл під тиском своїх союзників серед польської знаті не бажав відступати західню Україну козакам. Після вільнюської угоди між Московією й Річчю Посполитою (листопад 1656 р.) Хмельницький намагався утворити союз між Швецією, Трансильванією й Україною, підтримавши невдалу спробу трансильванського князя Юрія Ракоці II захопити польський трон. Здійснена Грушевським детальна аналіза дипломатичних стосунків великою мірою розширює розуміння ролі України й країн Центрально-Східної Європи в політичній кризі середини XVII ст.

В обширному вступі д-р Федорук розглядає питання закордонної політики, а також ширшу проблему національних історіографій та їх недоліків щодо вкрай складної європейської ситуації. Д-р Сисин аналізує оцінку правління Хмельницького, здійснену Грушевським у 13-ому розділі, у контексті полеміки з істориком консервативного напрямку В'ячеславом Липинським (1882–1931).

Том 9, книга 2, частина 2, «Історії» можна придбати у твердій палітурці за 119.95 дол. Ціна передплати повного видання «Історії» 1,100 дол., а томи 7–10 (у шести книгах), які складають «Історію української козащини», можна замовити за 600 дол. Передплативши «Історію», Ви відразу отримаєте томи 1, 7, 8, 9 (кн. 1), 9 (кн. 2, ч. 1) і 9 (кн. 2, ч. 2), а дальші томи — після їхньої публікації.

Д-р Марія Фішер-Слиж спонсорує ще один том Грушевського

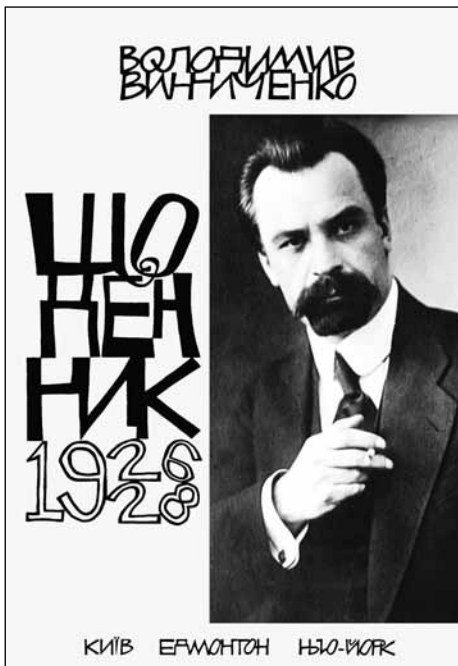
Коли дана книга готувалася до друку, д-р Марія Фішер-Слиж повідомила, що планує дати ще 100,000 дол. на публікацію т. 5 «Історії України-Руси» Грушевського, над перекладом якого нині працює Марта Скорупська. Цей том присвячений соціально-політичним і релігійним питанням на українських землях від XIV до XVII ст.

Нова бібліографія української літератури англійською мовою

Видавництво Канадського інституту українських студій опублікувало анотовану бібліографію, «Ukrainian Literature in English, 1966–1979» (527 сс.), укладену Мартою Тарнавською. Дане видання четверте в рамках великого бібліографічного проекту п-ї Тарнавської, і є першою спробою вичерпного обліку перекладів української літератури і матеріалів про неї, виданих англійською мовою від найперших відомих публікацій до сьогодні. Фінансований з Вічного фонду інвестиційного клубу «Козбілд», «Ukrainian Literature in English, 1966–1979» вийшов як ДЗ № 65 у серії дослідних звітів КІУСу, присвячених важливим працям у спеціалізованих ділянках досліджень із українських студій.

Представлені в даному томі англомовні джерела та їх описи відображають складний політичний клімат свого часу: з одного боку, велика кількість радянських публікацій, що засвідчують спроби контролю в літературі та її використання в пропагандистських цілях комуністичним режимом; з іншого боку, реакція на ці утиски й переслідування письменників в СРСР, що відображена в матеріалах, виданих на Заході. Ця детальна і всеохопна бібліографія англомовних джерел про українську літературу, як і три попередні дослідні звіти, представляють собою безцінну інформаційну базу і путівник для вчених, студентів та англомовних читачів, зацікавлених українською літературною культурою.

Книга наявна у м'якій палітурці за 37.95 дол. Усі чотири дослідні звіти можна придбати зі знижкою 20% за 67.04 дол.

Видано новий том «Щоденника» Винниченка

Видавництво «Смолоскип» (Київ) видало третій том щоденникових записів видатного українського політичного діяча, прозаїка, драматурга і художника Володимира Винниченка (1880–1951). Це видання вийшло завдяки співпраці Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України, Комісії Української вільної академії наук у США для вивчення і публікації спадщини Володимира Винниченка й Канадського інституту українських студій. Підготовлений до друку Олександром Мотилем та бл. п. Григорієм Костюком, новий том (624 сс.) охоплює систематичні нотатки Винниченка протягом 1926–1928 рр. і є продовженням двох попередніх книг, що вийшли у Видавництві КІУСу 1980 (1911–1920 рр.) і 1983 рр. (1921–1925 рр.).

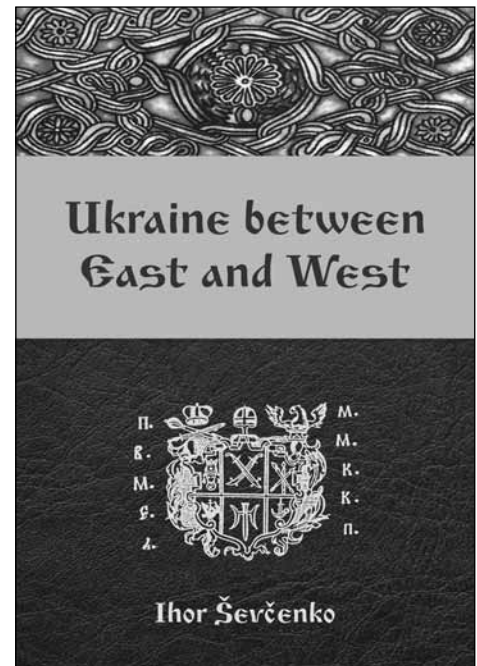
Цінність Винниченкового щоденника за 1926–28 рр. постає в кількох іпостасях. Як важливий історичний документ, він фіксує спостереження колишнього прем'єра українського уряду й голови Директорії про події в Радянській Україні, зокрема щодо нової економічної політики,

проведення коренізації української культури, руху повернення на батьківщину, політики Москви щодо України і т. д. В літературному плані «Щоденник» дає доступ до творчої лабораторії Винниченка-письменника, в якій він розмірковує над написанням таких творів, як роман «Поклади золота», п'єса «Над» та стежить за виданням свого роману-утопії «Сонячна машина». Як емігрант він осмислює свій стан роздвоєння між батьківщиною і чужиною, спостерігає за різними сторонами еміграційного життя та дає оцінку складної ситуації в сучасній йому Європі. Цей унікальний документ, сповнений інтимних переживань, політичних візій, філософсько-публіцистичних і психологічних роздумів, розширює доступ до багатогранної спадщини Винниченка. Значна частина його архіву, що нині зберігається в Архіві ім. Бахметьєва Колумбійського університету, ще чекає на свого видавця.

Книга наявна у твердій палітурці за 49.99 дол. Усі три томи «Щоденника» можна придбати зі знижкою 20% за 103.91 дол.

Нове видання хрестоматійної книги Ігоря Шевченка «Ukraine between East and West»

У другому, оновленому виданні хрестоматійної праці Ігоря Шевченка «Ukraine between East and West: Essays on Cultural History to the Early Eighteenth Century» [Україна між Сходом і Заходом: нариси з історії культури до початку XVIII ст.] видатний історик досліджує розвиток української культурної ідентичності під відмінними впливами Візантійської імперії й Західної Європи за посередництва Польщі. Саме з Візантії на Київську Русь прийшло християнство й високорозвинена літературна й мистецька культура, що надихнуло на творення власної

культури у цих ділянках. Проф. Шевченко показує, як престиж візантійської цивілізації був використаний у діяльності грецьких митрополитів Києва, візантійських імператорів, а також місіонерів і вчителів, які вплинули на світогляд південно- і східнослов'янської еліти доби Середньовіччя. Цей вплив візантійської цивілізації на культуру Русі проявився не лише в період найбільшої могутності Константинополя, а й після його падіння туркам.

Професор Шевченко також аналізує важливість контрреформації в ранньомодерній Україні. Польська єзуїтська школа, нові методи навчання та асиміляційний тиск католицької церкви й польської держави спонукали українську еліту стати на захист батьківської православної віри й переладнати традиційну культуру на західній взірць. Інтелектуальну думку цієї доби представлено в есеях про релігійну полеміку та складну постать видатного київського православного митрополита Петра Могили. Насамкінець розглянуто, як симбіоз візантійських і європейських впливів та київська спадщина витворювали відмінну українську ідентичність.

Праця містить бібліографічні

примітки, п'ятнадцять хронологічних таблиць та чотири мапи. Видана в монографічній серії Центру досліджень історії України ім. Петра Яцика при КІУСі, книга наявна в м'якій палітурці за 34.95 дол. і в твердій за 54.95 дол.

Коли книга готувалася до друку, до нас прийшла сумна новина, що Ігор Шевченко покинув цей світ у своєму домі в Кембріджі, Массачусетс, у віці 87 років. Він був професором-емеритом візантійської історії та літератури в центрі візантологічних досліджень Дамбартон Оукс, членом Британської академії наук, Американського філософського товариства, Віденської академії та багатьох інших товариств, а також головою Міжнародної асоціації візантійських студій. Проф. Шевченко був міжнародно визнаним фахівцем у ділянці візантійської та ранньої слов'янської літератури, історії й культури. Разом із бл. п. Омеляном Прицаком він спричинився до заснування Українського наукового інституту Гарвардського університету в 1973 р. і довго був на посаді заступника директора. Він також був редактором-співзасновником журналу «Harvard Ukrainian Studies» та відіграв вагомий ролі у підготовці нового покоління науковців, в тому числі Зенона Когута й Франка Сисина з КІУСу. Проф. Шевченко був безцінним консультантом проекту перекладу праць Грушевського при КІУСі.

3 лютого 2010 проф. Сисин, директор Центру ім. Яцика, виголосив слово про свого колишнього наставника на посмертній церемонії вручення почесного докторату проф. Шевченку, присвоєного йому в липні 2009 р. Українським вільним університетом у Мюнхені. 8 лютого він говорив про значення «України між Сходом і Заходом» в Українському католицькому університеті у Львові, а 26 лютого представляв КІУС на його вшануванні в Гарварді. Вічна Йому пам'ять!

Журнал українознавчих студій

З 1976 р. Канадський інститут українських студій видає «Журнал українознавчих студій» два рази на рік. Він містить статті з історії, літератури, етнографії, археології, мистецтва, лінгвістики, політології, економіки, суспільствознавства й релігії.

Новий випуск — на пошану проф. Франкові Сисину — вийшов восени 2010 р. як т. 33–34 за 2008 і 2009 рр. Він містить 34 статті з історії, підготовлені його колегами з Канади, Сполучених Штатів, України, Австрії, Англії, Ізраїлю, Польщі й Росії, бібліографію праць проф. Сисина та тридцять чотири рецензії на книги. Вартість даного спареного тому дорівнює дворічній передплаті на «Журнал». Видавництво КІУСу також видасть цей збірник окремим виданням у м'якій і твердій палітурці.

Вартість річної передплати 28 дол. для приватних осіб і 39 дол. для організацій у Канаді, а також податок і поштові витрати. Поза межами Канади ціни в доларах США плюс поштові витрати. Оплату можна здійснити чеком, грошовим переказом або кредитними картками VISA і MasterCard. Цей та інші випуски «Журналу» можна замовити електронно: www.utoronto.ca/cius.webfiles/jussubscription.htm.

Замовлення можна зробити поштою, телефоном, факсом або е-поштою:
Journal of Ukrainian Studies
Canadian Institute of Ukrainian Studies
430 Pembina Hall, University of Alberta
Edmonton, AB Canada T6G 2H8
Тел: (780) 492-2973; факс: (780) 492-4967
Е-пошта: cius@ualberta.ca

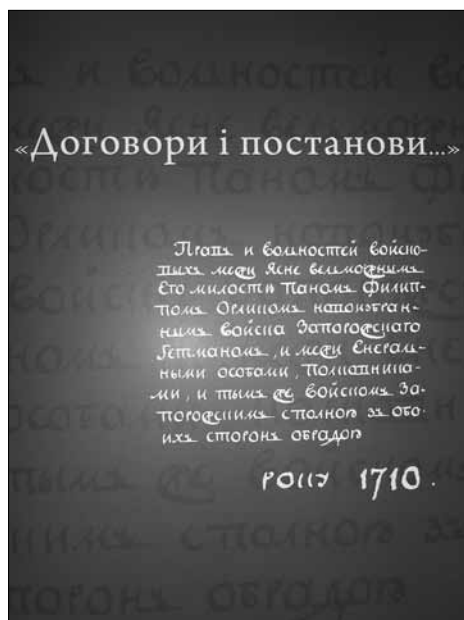
Як замовляти видання Видавництва КІУСу

Замовлення на книги Видавництва КІУСу (плюс податок і поштові витрати; поза межами Канади ціни в доларах США) можна зробити через захищену електронну систему Видавництва КІУСу за адресою: www.utoronto.ca/cius; е-пошта: cius@ualberta.ca; факс: (780) 492-4967; тел.: (780) 492-2973; або звернувшись до видавництва:

4–30 Pembina Hall
University of Alberta
Edmonton, AB
Canada T6G 2H8

Проекти і програми

Знайдено безцінну історичну пам'ятку

Зліва: палітурка книги «Договори і постанови». Справа: Олександр Алфьоров презентує Конституцію Пилипа Орлика. Фото: Віктор Крук

Молодий київський історик Олександр Алфьоров (Інститут історичної освіти, Національний педагогічний університет ім. Михайла Драгоманова), працюючи взимку 2009 р. в Російському державному архіві давніх актів (м. Москва, фонд «Дела о Украине»), розшукав єдиний відомий на сьогодні україномовний варіант Конституції гетьмана Пилипа Орлика 1710 р.

Конституція Орлика була прийнята в екзилі на зборах козацтва біля містечка Бендери (нині Молдова). Ця знахідка спростовує твердження, що дана конституція, відома до цього лише у латиномовному варіанті і переписах, була піддробною. Тепер можна говорити, що тривалий час україномовна копія конституції Орлика таємно зберігалася на Запорізькій Січі, аж поки разом із іншими документами не була вивезена російськими військами після її зруйнування 1775 р.

Унікальність цієї конституції

полягає в тому, що її вважають першим у світі документом, у якому викладено положення про розподіл влади на законодавчу, виконавчу і судову. Конституція Пилипа Орлика складається з преамбули та 16 статей, а українську державу названо Україною, Малою Руссю, Військом Запорізьким. Згідно з конституцією, законодавча влада надається Генеральній Раді (парляменту), яка мала б засідати тричі на рік — на Різдво, Великдень і Покрову. Виконавча влада покладалася на гетьмана й Раду генеральної старшини, а судові питання передавалися на розгляд Генерального суду. Передбачалося також дотримання місцевого самоврядування згідно з нормами міжнародного («Магдебурзького») права, яке почало урізатися представниками царської адміністрації. Таким чином, українська конституція 1710 р. випередила відомі пізніші конституції США (1787), Франції (1791) і Польщі (1791) і, хоч і не була

впроваджена через несприятливі політичні обставини, засвідчила прогресивні наміри козацької еліти.

Разом із конституцією знаходиться Акт присяги гетьмана Пилипа Орлика на Євангелії, в якому він клянеться в непорушності прийнятого закону, та грамота короля Швеції Карла XII, у якій він визнає законним обрання Пилипа Орлика гетьманом, як і саму конституцію. Тут же долучено лист Карла XII до кошового отамана Січі Якіма Богуща, в якому король запевняє січовиків у продовженні війни проти Москви.

Конституція написана староукраїнською (руською) діловою мовою, якою користувалися на початку XVIII ст. На полях знайденого документа зроблено російський переклад багатьох слів, що вказує на проблематичність сприймання цієї мови в тодішній Московській державі.

Як зізнався пан Алфьоров, копії документів, які він віз із Москви, ледве не були вилучені на кордоні російськими митниками. 18 червня 2009 р. дослідник урочисто передав знахідку до Музею гетьманства у Києві і провів прес-конференцію. Згодом конституція стала часткою експозиції «Пилип Орлик — автор першої конституції України». 2 червня 2010 р. у Києві відбулася презентація книги «Договори і постанови», до якої ввійшли знайдені документи, а також факсимільні копії латиномовного й російськомовного варіантів конституції, виданих у XIX ст.

Історична знахідка стало можливою завдяки фінансовій підтримці Програми дослідження Східної України ім. Ковальських при КІУСі.

Розкопки залишок палацу гетьмана Мазепи в Батурині

Минулого літа канадсько-українська археологічна експедиція продовжила дослідження в м. Батурині, столиці козацько-гетьманської держави, знищеної російською армією 1708 р.

Торішні розкопки були зосереджені на ділянці садиби Мазепи на батуринській околиці Гончарівці. Перед 1700 р. він спорудив там палацовий комплекс, де знаходились його приватні покої, зали для офіційних прийнят, нарад та банкетів, бібліотека, архів, галерея портретів і колекція зброї.

Палац Мазепи на околиці Гончарівці в Батурині (перед 1700 р.). Реконструкція: В. Мезенцев, малюнок: С. Дмитрієнко

Археологічні дослідження залишок двох будівель цієї садиби у 2009 р. свідчать, що вони були спалені під час російського нападу. Дослідники розкопали фундаменти внутрішніх стін та рештки сходів до підвалу цегляного палацу і підготували графічні реконструкції його екстер'єру. Палац мав розміри 20 x 14,5 м, глибокий підвал з чотирма кімнатами, три наземні поверхи та мансарду. Чоловий фасад увінчував фронтон, а наріжжя стін оздоблювали півколони з композитними капітелями. Це є найраніша відома багатопверхова житлова споруда в козацькій державі, зведена й декорована в цілому за стилем віленського барокко. Західню орнаментацию палацу збагатили елементами архітектурної

школи Києва XVII–XVIII ст. Фризийого антаблементу прикрасили напівсферичними керамічними деталями з рельєфними розетками, вкритими багатокольоровою поливою.

Серед решток палацу знайшли фрагментовані керамічні плити із зображенням герба Мазепи. Археологам вдалось графічно реконструювати таку геральдичну плиту. Вона має рельєфи півмісяця з людським обличчям, зірки й хреста, облямовані гірляндами у бароковому стилі. Герб оточують вісім кириличних літер — абревіатура імени та титулу його власника: «Іван Мазепа, Гетьман Війська Царської Пресвітлої Величності Запорізького». Деякі плити вкриті синьою, блакитно-зеленою, білою та жовтою глазур'ю, а інші є теракотові. Вірогідно, вони розміщались над порталами палацу.

Це є унікальне зображення Мазепино герба на кераміці, виконане технікою м'якого рельєфу та поліхромної поливи. Ошатні гербові плити, розетки та пічні кахлі палаців є високохудожніми витворами українського елітарного ужиткового і геральдичного мистецтва. Правдоподібно, їх виготовили кращі майстри-кахлярі Гетьманщини, яких Мазепа запросив з Києва.

Розкопки цвинтаря Троїцького собору в колишній фортеці показали, що там поховали частину жертв погрому міста 1708 р. Минулого

Уламок полив'яної кахлі з зображенням янгола від облицювання печі палацу Мазепи. Реконструкція: В. Сидоренко, фото: В. Мезенцев

Уламок керамічної глазурованої геральдичної плити з рельєфом місяця. Фото: Ю. Ситий

літа експедиція розкопала 65 могил батурян XVII–XVIII ст. Четверо з похованих були жертвами того нападу.

Так, розкопки канадсько-української експедиції в Батурині у 2009 р. виявили цінні археологічні дані про архітектуру і керамічне оздоблення найбільш амбітної резиденції Мазепи та піднесення й падіння столиці козацької України. Десять років їх спонсорує КІУС, НТШ Америки (НТШ-А) та Понтифікальний інститут середньовічних студій (ПІСС) у Торонті. Провідний історик Гетьманату, директор КІУСу проф. Зенон Когут очолює Батуринський проект. Голова НТШ-А проф. Орест Попович є його патроном та академічним дорадником. Керівником археологічної експедиції є д-р Володимир Коваленко (Чернігівський університет), а її співкерівником та виконавчим директором проекту від канадської сторони — д-р Володимир Мезенцев (КІУС). У дослідженні Батурина беруть участь знаний історик княжої Руси проф. Мартін Дімнік (ПІСС) та докторант-фольклорист Гусєїн Ойлупінар (Альбертський університет). 2009 р. в експедиції брали участь 152 студенти-історики та науковці з університетів Чернігова, Києва, Ніжина, Львова (Україна), Торонта й Едмонтону (Канада). Експедиція продовжила розкопки Батурина у 2010 р.

Володимир Мезенцев
КІУС, Торонто

Програма дослідження релігії і культури

Найбільшими здобутками програми за останній рік були проведення міжнародної конференції про східне християнство та фотодокументування українських Церков біля Едмонтону.

Організована спільно з Інститутом австрійських і центральноєвропейських студій ім. Вірта, конференція «Східні християни в Габсбурзькій монархії» відбулася в Альбертському університеті (АУ) 10–12 вересня 2009 р. У вступній доповіді проф. Пол Маґочі, завідувач кафедри українських студій Торонтського університету, зробив огляд Греко-Католицької та Православної Церков Габсбурзької монархії.

У низці доповідей розглядалося питання українського сакрального мистецтва. Роберт Борн із Ляйпцігу розповів про чудотворні ікони Богоматері. Історик мистецтва з Угорщини Бернадет Пушкаш виголосила свою доповідь українською мовою про мистецтво Мукачівської греко-католицької єпархії. Роксолана Косів із Національного музею ім. Андрея Шептицького у Львові розповіла

про сакральні образи на українських хоругвах, її колега з музею Олеся Семчишин-Гузнер — про сакральне малярство Модеста Сосенка, а Наталія Дмитришин (Львів) — про сакральну вишивку.

В інших виступах також піднімалися українські теми. О. Петро Галадза з Інституту ім. Шептицького при Університеті св. Павла в Оттаві розповів про о. Олександра Бачинського та його переклад псалтиря. Андрій Заярнюк із Вінніпезького університету оглянув східне християнство в публічному просторі Львова. Ганна Скорейко з Чернівецького університету проаналізувала українською мовою конфесійні протиріччя на Буковині.

Дві доповіді були присвячені українцям у Північній Америці та їхнім зв'язкам з Європою. Докторант Пітсбурзького університету Джоел Брейді показав, як подорожі між Північною Америкою і Європою сприяли наверненню греко-католиків у православ'я. Професор історії АУ Франсес Свиріпа розповіла про придорожні каплиці в Європі й Канаді.

Конференція відкрилася з показу фільму Дані Стоділки «Відродження королівства: скарби Галичини», а завершилася концертом української літургійної музики у виконанні хору парафії св. Юра (диригент: Ірина Тарнавська).

Іншим важливим завданням програми був проект задокументування українських сакральних пам'яток. Були зроблені знімки українських католицьких і православних та російських православних церков і цвинтарів на південь і захід від Едмонтону. У кожній церкві були сфотографовані архітектурні деталі й образи, а на кожному цвинтарі — всі надмогильні плити. На сьогодні до бази даних проекту введено майже п'ять тисяч світлин.

Церкви і цвинтарі були сфотографовані в таких місцях Альберти: Блафтон, Вайлдвуд, Горень, Дрейтон Велі, Едсон, Кальмар, Карвел, Ледук, Менлі, Ніску, Оновей, Парк Корт, Піджен Лейк, Рочфорт Брідж, Сіба Біч та Черчиль.

Проект отримав благословення ієрархів Української Католицької й Православної Церков у Канаді, котрі стурбовані проблемами збереження духовних пам'яток. Зменшується кількість парафіян у місцевих громадах. В одній парафії, наприклад, залишилося лише чотири особи. Багато церков розграбовані, а цвинтарі зазнали вандалізму за останнє десятиліття. Часто охорона церкви й цвинтаря покладається на одну людину похилого віку.

Як правило, на кожен об'єкт виїжджала робоча група на чолі з Іваном Химкою і/або Франсес Свиріпою. Група, звичайно, складалася з чотирьох дослідників, переважно студентів, та одного-двох добровольців. Короткий фільм про їхню діяльність наявний на http://www.ualberta.ca/CIUS/religion-culture/c-sanctuary/video/Sanctuary_Project.mp4.

У 2009–10 рр. дотація на проект надійшла від Альбертської фундації збереження історичних пам'яток.

Учасники конференції «Східні християни в Габсбурзькій монархії»

Новини КІУСу

Презентація довідника з архівної україніки в Канаді

Презентації видання «Архівна україніка в Канаді: довідник» відбулися в п'ятьох містах Канади. Нову книгу презентувала заступник директора Державного комітету архівів України (ДКАУ) д-р Ірина Матяш, головний координатор і упорядник видання. Довідник містить інформацію про організацію та зміст архівних матеріалів і збірок, що стосуються історії України й українців і які зберігаються в канадських архівах та інших установах.

Під час презентацій д-р Матяш підкреслила, що реалізація цього трьохрічного проекту була б неможливою без тісної й постійної співпраці між українськими й канадськими науковцями, архівістами та іншими фахівцями, які допомогли упорядкувати й перевірити інформацію, необхідну для підготовки книги. Довідник — спільне видання ДКАУ, Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (УНДІАСД) та КІУСу при Альбертському університеті. Під керівництвом Ірини Матяш над проектом працювали співробітники УНДІАСД: упорядники Марина Ковтун, Анжела Майстренко, Людмила Приходько, Христина Вінтонів і Ростислав Романовський; останній разом із Світлоною Артамоною здійснили бібліографічне редагування. Науковими консультантами були Мирон Момрик (Бібліотека та архіви Канади, пенсіонер), Андрій Макух (КІУС), Орест Мартинович (незалежний дослідник, Вінніпег) і Радомир Білаш (відділ історичних пам'яток і музеїв, Альберта).

У своїх виступах д-р Матяш також окреслила структуру довідника й принципи його організації, викладені у вступній статті й архе-

Д-р Ірина Матяш вручає почесну грамоту Мирону Момрику в Оттаві. Фото: Посольство України

ографічній передмові до довідника. Головна частина містить описи самих збірок, що знаходяться в різних урядових, громадських і церковних архівах, а також у музеях і бібліотеках Канади. У додатку вміщено бібліографію головних публікацій про архівну україніку в Канаді. В кінці подано покажчики імен, установ, організацій і церков та список скорочень.

Описи архівних збірок структуровані за провінціями. Окремий розділ присвячений збіркам, що знаходяться в Бібліотеці та архівах Канади. Матеріали, що знаходяться у провінціях, подані в такому порядку: провінційний архів, міські архіви, університетські архіви й бібліотеки, громадські установи й організації, церковні архіви й музеї, інші музейні й бібліотечні збірки.

Перша презентація, співспонсорована торонтським відділом КІУСу, відбулася 1 червня в Торонті в Українсько-канадському дослідно-документаційному центрі (УКДДЦ). В кінці кожного виступу д-р Матяш

вручала почесні грамоти ДКАУ тим, хто сприяв роботі над даним виданням. У Торонті це були Андрій Макух та архівар УКДДЦ Іроїда Винницька.

Друга презентація відбулася 3 червня в Оттаві в Посольстві України, яку провів Посол України в Канаді д-р Ігор Осташ. По її закінченні д-р Матяш вручила почесну грамоту Мирону Момрику, який допоміг їй опрацювати важливі збірки Бібліотеки та архівів Канади.

Наступна презентація видання відбулася 6 червня у Вінніпезі в Осередку української культури і освіти під головуванням виконавчого помічника Осередку Богдани Башук та діючого директора Центру українських канадських студій при Манітобському університеті Романа Єрнюка. На завершення д-р Матяш вручила почесні грамоти Володимирі Сеньчуку (консисторія Української Православної Церкви в Канаді), Глорії Романюк (Українсько-католицька архієпархіяльна консисторія), Софії Качор (Осередок), Ро-

манові Єренюку та Оресту Мартиновичу.

Співспонсорована КІУСом презентація в Едмонтоні відбулася 8 червня в Провінційному архіві Альберти (ПАА). Тут д-р Матяш вручила почесні грамоти Ірині Єндзьовській (ПАА), д-ру Зенону Когуту (КІУС), д-ру Богдану Кліду (КІУС), д-ру Богдану Медвідському (відділ модерних мов і культурологічних студій Альбертського університету, професор-емерит), д-ру Андрію Нагачевському (відділ модерних мов і культурологічних студій Альберт-

ського університету), Наді Цинцар (Пласт) та Радомиру Білашу.

Остання презентація довідника відбулася 9 червня в Калгарі в Культурному центрі св. Володимира. Бібліотекар центру Микола Ворон отримав почесну грамоту за свій внесок у підготовку видання.

Д-р Матяш подякувала всім, хто сприяв виданню довідника: високодостойному Ігорю Осташу й професору Марині Гримич (Оттава), д-ру Івану Винницькому, бл. п. Тарасу Закидальському й Оксані Закидальській (Торонто), Анастасії Єренюк

(Вінніпер), Ярсу Балану, Наді Фотій, Христині Когут, д-ру Олександрі Макару і Петру Саварину (Едмонтон), проф. Оресту Павлову (Монреаль), д-ру Сергію Плохю (Кембрідж, Масачусетс) і Вадиму та Інні Пристайко (Вашингтон, округ Колумбія).

Презентації довідника в Канаді передувала його інавгураційна презентація 19 квітня в Посольстві Канади в Києві, під час якої Посол Канади в Україні Даніель Карон відзначив, що поява довідника стала помітним досягненням українських і канадських науковців.

КІУС підтримав конференцію у Харкові

11–12 грудня 2009 р. у Харкові відбулася міжнародна наукова конференція «У пошуках власного голосу: усна історія як теорія, метод та джерело», організована Східним інститутом українознавства ім. Ковальських, Українською асоціацією усної історії, Центром дослідження української спадщини коледжу св. Томаса Мора (Саскачеванський університет) та Харківським національним університетом ім. В. Каразіна. У роботі конференції взяли участь науковці з різних ділянок соціальних і гуманітарних наук з України, Росії, Білорусі, Канади, Німеччини, Бельгії, Фінляндії, Польщі.

Секція «Взаємини та конвергенції: усна історія та її суб'єкт» була присвячена проблемі визначення суб'єкта творення усного наративу на перетині між окремими особами, суспільством та його метанаративами.

Секція «Аспекти й дихотомії: усна історія та владні відносини» розвинула заторкнуту проблематику, акцентуючи передусім на владних відносинах, що виявляються

на мікрорівні і в повсякденних стосунках. Особливо дискусійними виявилися питання про гендерний аспект та владні ієрархії у суспільстві.

Секція «Усно-історичні проекти: досвід організації та проведення» наочно представила кілька великих дослідницьких проектів у різних їх вимірах, починаючи від пошуку інституційної та фінансової підтримки, розробки методології дослідження аж до презентації результатів.

На другий день конференції відбулися секції «Інституціоналізація усноісторичних досліджень» та «Долаючи кордони: усна історія на перехрестях дослідницьких практик», на яких обговорювалися проблеми порівняно слабкої інституційної бази усної історії на пострадянському просторі, а також регіональних особливостей розвитку усної історії. Секція «Проблема пам'яті в дослі-

дженнях історика» привернула увагу до зв'язку між індивідуальним та колективним. На завершення конференції відбулися презентації проектів молодих дослідників у секції «Інтерв'ю, інтерпретація, історія — дослідницька практика та відповідальність науковця».

Східний інститут українознавства ім. Ковальських (директор Володимир Кравченко) заснований при Харківському університеті 2000 р. і функціонує в рамках Програми дослідження Східної України ім. Ковальських при КІУСі. Програма також підтримує запорізьке відділення інституту (директор Анатолій Бойко) і займається іншими науковими проектами, спрямованими на відродження українських студій у зрусіфікованих районах Сходу й Півдня України.

Програма вивчення модерної української історії та суспільства ім. Петра Яцика

Програма вивчення модерної української історії та суспільства ім. Петра Яцика КІУСу була інавгурована у вересні 2008 р. в Торонті як спільний проєкт між Львівським національним університетом ім. Івана Франка (ЛНУ), Українським католицьким університетом (УКУ) і КІУСом. В Україні інавгурація відбулася у Львові у жовтні 2009 р. за участі пані Наді Яцик, львівського голови Андрія Садового, ректора УКУ о. Бориса Гудзяка та провідних науковців-гуманітаріїв з України, Білорусі, Росії та США. Програма має три головні напрямки: видання журналу «Україна модерна» (редактор Андрій Портнов), каталогізування та цифрування найбільших збірок усних спогадів (керівник Оксана Дмитерко), створення докторських студій із модерної історії України (керівник проф. Ярослав Грицак).

За короткий час кожний з цих напрямків позначений значними досягненнями. У 2010 р. вийшли два номери журналу «Україна модерна»: «Пам'ять як об'єкт змагань» та «Перекладаючи культуру/Культивуючи переклад». «Україна модерна» є першим колегіальним рецензійним журналом в Україні і, на думку багатьох, найкращим українським академічним періодичним виданням.

Із жовтня до грудня 2009 р. Оксана Дмитерко працювала над переведенням у цифровий формат архіву усної історії України, що зберігається в Українсько-канадському дослідно-документаційному центрі (УКДДЦ) в Торонті. Вона прибула до Канади як стипендіат стипендії ім. Івана Коляски, що надається українським науковцям і спеціалістам, які проводять наукову роботу й удосконалюють свої знання в Канаді.

Цей проєкт став відгуком на зростання уваги до усної історії в

Палітурка журналу «Україна модерна»

соціальних і гуманітарних науках як важливого джерела наукових досліджень і як альтернативної форми збереження історичної пам'яті, яка б не піддавалася пануючим ідеологічним тенденціям і відображала думки різних груп населення. Обидва львівські заклади розпочали роботу в цьому напрямку ще в 1990-х рр., зосередившись на спогадах про важливі суспільно-історичні події ХХ ст., такі як Голодомор 1932–33 рр., Україна у Другій світовій війні, заборона діяльності Української Греко-Католицької Церкви та дисидентський рух в радянській Україні. В результаті українська історична наука збагатилася новими публікаціями, які відкривали нові погляди на сприйняття та оцінку певних подій. Були отримані неocenні свідчення очевидців про замовчувані в радянський час події: Голодомор 1932–33 рр., виселення до Сибіру, арешти активних та національно свідомих українців, тюрми і ГУЛАГи, вивезення на примусові роботи до Німеччини під час Другої світової війни, вимушена еміграція і втеча людей на Захід.

У Торонті подібна робота проводиться з 1980-х рр. в УКДДЦ завдяки архівару п-і Іроїді Винницькій та добровольцям у Канаді й Україні. Архів усної історії УКДДЦ складається з аудіо- та відеоматеріалів і супровідних документів. Аудіозбірка касет і компакт-дисків налічує близько 430 позицій. Більше про цей архів можна дізнатися за адресою: www.youtube.com/watch?v=S5h1W_488_U

Після завершення оцифрування свідчень архіву усної історії УКДДЦ, Інституту історичних досліджень (ЛНУ), Інституту історії Церкви (УКУ) будуть доступні в інтернеті.

Програма Яцика також передбачає підготовку нового покоління науковців. У рамках співпраці ЛНУ, УКУ та Національного університету «Киево-Могилянська академія» укладені угоди щодо відкриття спільних докторських студій з історії. Керівництво Програми шукає кошти на покриття бюджету цих студій, зокрема для студентських стипендій. Поки що вдалося забезпечити дві стипендії за рахунок Гебрейського університету з Єрусалиму та Фонду кафедр українознавства при Гарвардському університеті.

У рамках Програми налагоджено співпрацю між УКУ та Гебрейським університетом для обміну між викладачами і студентами, які вивчають історію Галичини. Також проведено велике соціологічне дослідження про групові лояльності та ідентичності населення усієї України, а також п'яти великих міст — Києва, Львова, Донецька, Житомира й Херсона. Програма готує до видання декілька книжок, зокрема спогади українських жінок про Другу світову війну, праці Михайла Зубрицького, багатомне видання листування Івана Франка.

Науковці КІУСу на конференціях в Україні

Протягом 2009–10 академічного року науковці КІУСу взяли участь у двох конференціях в Україні. На міжнародній конференції «Друга світова війна та (від)творення історичної пам'яті в сучасній Україні» (Київ, 23–26 вересня) піднімалися важливі і контрверсійні питання про події Другої світової війни в Україні, її мітологізацію в радянський час, роль України в цій війні та політику пам'яті в сучасній Україні і сусідніх країнах.

Конференція за участі науковців з багатьох європейських країн, США й Канади сприяла інтеграції наукової дискусії про Другу світову війну в Україні до роздумів над цією темою у міжнародній науковій спільноті. Вона була спонсорована понад двадцятьма науковими й урядовими установами, включно з Посольством Канади і КІУСом. Інститут представляли Богдан Клід і Микола Сорока, які виступили в секції «Культура і формування пам'яті» з доповідями: «Історична пам'ять про Другу світову війну й УПА в українській рок- і гіп-гоп музиці» та «Пам'ять про Другу світову

війну в українській еміграційній літературі» відповідно, а також докторантка Школи славистики Лондонського університетського коледжу й стипендіатка КІУСу Олеся Хромейчук («Реконструкція пам'яті Другої світової війни і її сучасне політичне забарвлення: справа українського 'підкореного ворожого персоналу'»).

На першій присвяченій канадським студіям конференції в Україні, що відбулася 26–28 лютого у Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича (ЧНУ), КІУС представляв Ярс Балан, директор Центру українсько-канадських студій ім. Кулів. Він виголосив доповідь про видатного маляра Василя Курилика (1927–1997), чие родинне коріння тягнеться з буковинського села Борівці Кіцманського району.

Значна частина виступів була присвячена порівняльній аналізі, взаєминам між Канадою й Україною та суто канадським темам (напр., аборигенні студії), а в понад третині доповідей йшлося про аспекти українського життя в Канаді. Серед учасників конференції були канадісти з Нідерландів, Ірландії, Польщі й Ні-

меччини. З українських канадців були присутні д-р Роман Єренюк із Центру українських канадських студій Манітобського університету (МУ); Оріся Трач, бібліотекознавець МУ; Юрій Федик, викладач стипендії ім. Івана Яремка Львівського національного університету ім. Івана Франка; та д-р Валерій Полковський із Сейнт Альберту (Альберта). Також були присутні українські студенти й науковці — Тарас Лупул, Іван Патарак, Ігор Кобель, Юлія Заячук та Юлія Балицька, — які вже побували в Канаді завдяки дослідним дотаціям КІУСу.

Ця визначна подія була організована д-ром Віталієм Макаром, директором Центру канадських студій ім. Рамона Гнатишина при ЧНУ, за фінансової підтримки Посольства Канади в Україні. Посол Канади в Україні Високодостойний Даніель Карон передав вітання через радника посольства Ларису Блавацьку. А працівник посольства Інна Царькова провела семінар щодо наявних джерел фінансування досліджень і публікацій у Канаді.

Ярс Балан також провів три дні в Національному університеті «Острозька академія», де ознайомився з діяльністю Інституту дослідження української діаспори (директор Алла Атаманенко) і Центру канадознавства (директор Валерій Полковський) та зустрівся з викладачами і студентами університету і дав кілька лекцій у відділі іноземних мов про свій досвід у ділянці літературно-художнього перекладу.

П. Балан був спостерігачем у Сторожинецькому й Кіцманському районах Чернівецької області під час другого туру президентських виборів 2010 р. в Україні. Повернувшись до Канади, він узяв участь у роботі секції під головуванням завідувача катедри українських студій Оттавського університету д-ра Домініка Ареля, на якій обговорювалися результати виборів.

Алла Атаманенко (л) і Ярс Балан (п)

Конференція про релігію, націю і секуляризм в Україні

25–26 червня у Мюнхені відбулася міжнародна конференція на тему «Релігія, нація та секуляризація в українській культурі нового часу», організована спільно Міжнародним коледжем післядипломних історичних докторських студій Мюнхенського університету ім. Людвіга-Максиміліана (УЛМ), Карловим університетом (Прага), Українським вільним університетом (УВУ) та Центром досліджень історії України ім. Петра Яцика при КІУСі.

У роботі семи секцій конференції взяли участь понад 90 учасників. Із привітанням і вступним словом виступили її організатори Мартін Шульце-Весель (УЛМ) та Франк Сисин (КІУС і УВУ).

Перші дві секції були присвячені українському духовенству. З доповідями тут виступили Франк Сисин («Релігія в нутрі народництва: ідеальний душпастир Михайло Зубрицький»), Альфонс Брюнінг (Ніймеген, «Одна Церква для народу? Духовенство і громади в українському національному романтизмі»), Тобіас Гріль (УЛМ, «Рабини як посередники модернізації на українських землях»), Мартін Шульце-Весель («Реформоване духовенство у Східній Європі в революційних роках 1917–1918») та Олег Турій (УКУ, «У пошуках традиції: проблема ідентичності в ‘традиційних’ церквах сучасної України»).

На секції про секуляризм доповідали Марта Богачевська-Хом'як (Вашингтон, «Боксування з тінями: Українська Католицька Церква і українська інтелігенція»), Олег Павлишин (Львівський національний університет ім. Івана Франка/УВУ, «Питання церковного календаря в Українській Греко-Католицькій Церкві у ХХ ст.») та Ярослав Грицак (УВУ/УКУ, «Одруження і

розлучення: українська лівіція та світські одруження»). Перший день конференції завершився доповіддю Хосе Касанови (Джорджтаунський університет/УВУ, «Польща, Україна і західні парадигми секуляризації»).

Другу сесію конференції відкрив ректор УВУ Іван Мигул. На секції про питання мови доповіді виголосили Міхаель Мозер (Віденський університет/УВУ, «Духовенство і миряни в історії модерної української літературної мови»), Анна Вероніка Вендланд (Марбург, «Са-

Організатор конференції Франк Сисин.
Фото: Фелікс Веструп

кральна і політична мова в переході з руської до української нації: Галичина 1800–1900-ті рр.») та Лілія Бережна (Мюнстер, «Мова міжконфесійних конфліктів у Західній Україні в 1990-і рр.»).

На секції про історію й ідентичності доповідачами були Мартін Ауст (Кіль, «‘Вогнем і мечем’ і ‘Тарас Бульба’: польсько-російська боротьба за Україну у фільмах»), Буркгард Велер (Відень, «Берестейська унія — національна подія чи ні? Українські і польські історіографічні оцінки

церковної унії в контексті націотворчого процесу австрійської Галичини») та Леонід Герець (Університет Бріджвотеру, «‘Темнота’ і ‘свідомість’: традиція і модернізація в сприйманні міжвоєнної генерації галицьких українців»).

На секції, присвяченій питанням компаративних і міжнародних аспектів, виступили Микола Шафовал (УВУ, «Між небом і пеклом — ідеї та дія блаженного Петра Вергуна у Німеччині: 1927–1945 рр.») та Керстін Йобст (Ляйпціг, «Транснаціональний і трансконфесійний: роздуми над культом Йосафата Кунцевича в ХІХ-ХХ ст.»).

На останній секції були представлені доповіді Катін Бекх (Регенсбург, «Стратегії релігійного переслідування за Сталіна: випадок Західної України») та Сергія Плохія (Гарвард, «Відлуння Ялти: Рузвельт, Сталін та ліквідація Греко-Католицької Церкви»).

Підводячи підсумки конференції, її організатори Франк Сисин та Мартін Шульце-Весель відзначили її успішність і висловили думку, що ця перша спільна ініціатива має привести до подальшої співпраці і зміцнення зв'язків між спонсоруючими університетами. УЛМ і Альбертський університет підтримують партнерські стосунки, що вже привели до низки спільних угод. Багато зі львівських учасників конференції представляли Інститут історичних досліджень Львівського національного університету ім. Івана Франка, який підтримується Вічним фондом ім. Петра та Іванни Стельмахів та Програмою вивчення модерної української історії і суспільства ім. Петра Яцика при КІУСі.

Нова книга на пошану Петра й Дорис Кулів

«Двоє з найбільших філантропів освіти в сучасній українській історії», — ось як о. д-р Петро Ґаладза відгукнувся про д-рів Петра й Дорис Кулів у книзі про них та їхні вічні фонди, засновані в університетах Едмонтону й Оттави. Презентація книги під назвою «Champions of Philanthropy: Peter and Doris Kule and Their Endowments» (Edmonton: Kule Endowment Group, 2009) [Чемпіони філантропії: Петро й Дорис Кулі та їхні фонди] відбулася у факультетському клубі Альбертського університету 2 листопада 2010 р. Її редактори: д-ри Сергій Ціпко і Наталя Кононенко.

Тут представлена біографія Кулів та дописи від Інституту ім. Митрополита Андрея Шептицького при Університеті св. Павла в Оттаві, Українського центру засобів і розвитку Університету ім. Гранта Мак-Юена в Едмонтоні, Центру українського та канадського фолкльору ім. Кулів, Канадського інституту українських студій, Коледжу св. Йосифа, Школи бізнесу Альбертського університету та катедри українських студій Оттавського університету. У книзі подано численні приклади колосального впливу, який Петро й Дорис Кулі справили на ниві освіти і який перетинає політичні кордони й не обмежується однією ділянкою.

Під час презентації президент Альбертського університету Індіра Самарасекера говорила про вплив Кулів на майбутнє: «Їхні пожертви стали дієвими у перетворенні Альбертського університету у всесвітньо визнаний центр зразковості в українських студіях, що притягує найкращих викладачів і студентів». Вона повідомила про останню ініціативу Кулів — створення Інституту вищих студій ім. Кулів як міждисциплінарного центру на гуманітарному факультеті.

Друга презентація «Champions of Philanthropy» відбулася в Оттавському університеті 20 травня 2010 р.

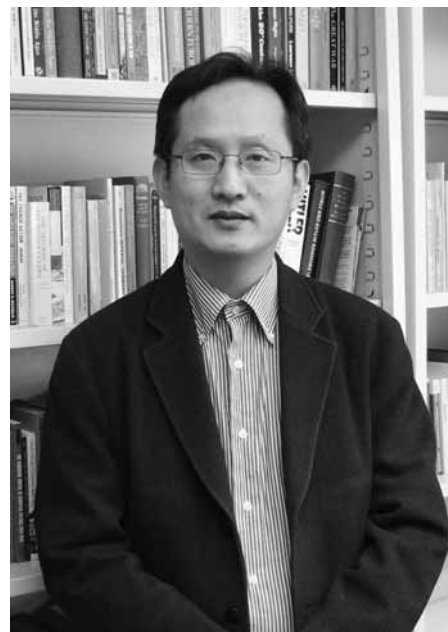
Під час презентації. Сидять (л–п): Петро і Дорис Кулі. Стоять (л–п): Петро Головай, Наталя Кононенко і Сергій Ціпко.

В КІУСі д-ри Петро й Дорис Кулі уможливили створення «Ініціативи з діаспорних студій» та перетворення

Українсько-канадської програми в Центр українсько-канадських студій ім. Кулів.

Науковець-гість із Кореї

Д-р Йонг Го Парк — професор-дослідник Ганкукського університету міжнародних студій у Республіці Корея. Фахівець із порівняльної політики і пострадянських студій, д-р Парк недавно звернув свою увагу на Україну й Білорусь, зосереджуючися на питаннях сучасної політики, державотворення й національної ідентичності. Д-р Парк прибув до КІУСу восени 2009 р. і пробуде тут півтора роки. Метою його дослідження є підготовка книги під робочою назвою «Розуміння сучасної української політики». З часу свого приїзду д-р Парк уже написав низку статей про Білорусь і Україну, включно з аналізою президентських виборів 2010 р. і регіоналізму в Україні, а також про формування нового україн-

ського уряду та політичні наслідки його діяльності. Як і його колега д-р Согу Гонг, професор Парк зацікавлений у розвитку українських студій у своєму університеті, в якому нині викладаються курси з української мови.

Анотована бібліографія українських культурологічних ресурсів для освітян

У травні 2010 р. була видана анотована бібліографія ресурсів, яка сприятиме учителям при підготовці навчальних занять (передшкілля–12 класа), що розвивають знання про українську культуру та розуміння і навички міжкультурної компетенції. Бібліографія під назвою «Culture Resources for Ukrainian Language Arts K–12: General Outcome 7» була укладена д-ром Віталієм Шияном з Методичного центру української мови при КІУСі і спонсорована Консорціумом україномовної освіти при підтримці Міністерства освіти Альберти.

У процесі укладання бібліографії д-р Шиян зібрав 188 друкованих, аудіо-візуальних та електронних ресурсів. До кожного джерела додаються анотація, бібліографічна інформація та класифікація відповідно до формату, загального результату, теми, користувача та шкільного рівня. Бібліографія містить англійські, україномовні та двомовні ресурси, а також два додатки (перелік джерел за шкільним рівнем та за форматом).

«Міждисциплінарний підхід, застосований у процесі пошуку літератури, — каже д-р Шиян, — уможливив нагромадження ресурсів з інших сфер (напр., глобального громадянства, групового навчання, багатокультурності та ін.), які збагачують процес пізнання культури». «Ми виявили, — продовжує він, — що деякі ресурси можуть використовуватися на кількох шкільних рівнях, відповідати кільком компонентам «Загального результату 7» і стосуватися низки навчальних тем».

Д-р Шиян зазначив, що в процесі пошуку літератури були також виявлені прогалини: «Не вистачає культурологічних матеріалів, що відповідають, наприклад, таким компонентам «Загального результату 7», як усвідомлення значення двомовності/ міжкультурності (для нижчого початкового та вищого початкового шкільних рівнів), дослідження та розуміння багатоетнічності (для нижчого початкового шкільного рівня) та дослідження і розуміння культур-

Віталій Шиян

них змін (для нижчого початкового шкільного рівня). В освітній сфері також бракує навчальних планів уроків, які ефективно базуються на цих ресурсах».

Копії бібліографії були надіслані членам Консорціуму та шкільним упрavam. Незабаром освітяни матимуть доступ до електронної версії бібліографії. Пошукові можливості електронної бази даних дадуть змогу вчителям працювати з ресурсами, користуючись ключовими словами та термінами бази даних.

Консорціум україномовної освіти підтримав проект підготовки інформаційно-довідкової бази даних, а його члени схвально сприйняли розмір і розмаїття ресурсів, проаналізованих для проекту. Комітет схвалив класифікаційні пошукові підходи, використані в процесі нагромадження даних. Було запропоновано використання кольорового кодування в електронній версії бібліографії та позначення ресурсів, затверджених Міністерством освіти Альберти.

Д-р Віталій Шиян нещодавно закінчив докторантуру з освіти в університеті Мінесоти (науковий керівник д-р Майкл Пейдж, провідний спеціаліст з міжкультурної освіти) і зацікавлений у подальшому розвитку цієї наукової ділянки.

UNIVERSITY OF ALBERTA

Ukrainian Language Education Centre
Canadian Institute of Ukrainian Studies

Поділіться даром знання мови. Зробіть внесок у майбутнє!

- Ми віримо, що мова — це ключ до спадщини, культури, професійного розвитку особистості та до спілкування з понад 50 мільйонами україномовних людей.
- Більше 35 років Методичний центр української мови (МЦУМ) відіграє ключову роль у розвитку ефективної україномовної освіти.
- МЦУМ — це унікальна установа. Ми розробляємо, видаємо та розповсюджуємо україномовні навчальні ресурси. Ми співпрацюємо з учителями, шкільними радами та міністерствами освіти, щоб наші учні мали доступ до ефективної україномовної освіти світового рівня.

Допоможіть уможливити цю діяльність.

Станьте меценатами україномовної освіти.

Щоб дізнатися більше про наші проекти та про те, як ваша пожертва може допомогти, ласкаво просимо звернутися до нас на нижчеподану адресу.

Ukrainian Language Education Centre
Canadian Institute of Ukrainian Studies
430 Pembina Hall, University of Alberta
Edmonton, AB Canada T6G 2H8

Tel: (780) 492-2972 Fax: (780) 492-4967
E-mail: cious@ualberta.ca Web: www.cious.ca

Вийшов каталог видань Методичного центру української мови

Нещодавно виданий повнокольоровий «Каталог ресурсів» Методичного центру української мови (МЦУМ) при КІУСі подає перелік цікавих друкованих та електронних ресурсів МЦУМ у серії «Нова» від першої до шостої класи для навчання у двомовній шкільній програмі. Ці матеріали можуть бути також використані для самостійного опанування українською мовою, літературою та культурою, а також для навчання дітей батьками в домашніх умовах.

Крім матеріалів «Нови», у каталозі читачі знайдуть дані про видання серій «Тут і там», «Коляж» (для 7–9 клас) і «Будьмо!» (для 10–12 клас) та про інші видання українською мовою, як українсько-англійсько-французький «Мій найкращий словник» Р. Скеррі, книжки М.

Скрипук «Срібні нитки» та «Досить», «Резерва Сарсі», «Шалена ніч» М. Годфрі, «Втеча» П. Кропа, «Семестр у Львові» М. Качмар, «Перша зірка» Е. Арчер.

Для тих, хто ще не знає, що таке освітній інтернет-портал «oomRoom.ca», де можна знайти безкоштовні електронні ресурси для викладання чи навчання, каталог пропонує короткий опис проекту та довідки, яким користуватися.

«Новий каталог ресурсів МЦУМ, з його привабливими та яскравими кольорами, відразу звертає на себе увагу, — каже пані Магдалена Тундак, консультантка з навчання мов міжнародного спілкування Шкільної ради католицьких шкіл Едмонтону. — Перелік ресурсів не тільки логічно зорганізований, але також подає чіткі пояснення їхніх

складових частин. Кольорові ілюстрації обкладинок та зразків навчальних матеріалів полегшують вибір ресурсів для замовників».

Програма вивчення сучасної України ім. Стасюків

За час академічної відпустки 2009–10 рр. д-р Дейвід Марплз, директор Програми вивчення сучасної України ім. Стасюків, виступив із серією доповідей у Центрі європейських, євразійських і російських студій Торонтського університету (на запрошення Школи глобальних відносин ім. Мунка) та в Австралії на запрошення Дослідного відділу з вивчення суспільства, права й релігії Аделаїдського університету. У Торонто це була участь у круглому столі «Президентські вибори в Україні: аналіза результатів» (24 лютого 2010) та лекція «Причини і наслідки Голодомору: голоди в Україні, 1932–33 рр.» (12 квітня). В Австралії були представлені доповіді «Голоди в Україні 1932–33 рр.»

в історичному відділі Західноавстралійського університету (3 березня) та в Українській православній церкві м. Перт (5 березня). Д-р Марплз також виголосив доповідь «Президентські вибори в Україні 2010 р.: аналіза» на факультеті права Аделаїдського університету (9 березня), в Українському культурному центрі м. Аделаїди (10 березня) та в Університеті ім. Монаша, м. Мельбурн (11 березня), що була спонсорована Центром зв'язків із Європою і Європейським Союзом та Центром українських студій ім. Миколи Зерова при Університеті ім. Монаша. В Австралії д-р Марплз зустрівся з багатьма членами української громади у різних містах країни.

26 лютого д-р Марплз також виступив у Коледжі св. Томаса Мора

Дейвід Марплз виступає в Українській православній церкві м. Перт

Саскачеванського університету у серії лекцій ім. Могили на тему «Причини голоду-Голодомору в Україні, 1932–33 рр.»

Проект «Просвіта» — розбудова українських бібліотек по світу

Проект «Просвіта» був започаткований Товариством українських піонерів Альберти спільно з Центром українсько-канадських студій ім. Кулів і Центром українського та канадського фолкльору ім. Петра і Дорис Кулів при Альбертському університеті. Проект передбачає створення україністичних бібліотек за кордоном за рахунок вживаних книг з Канади. Перші партії книг були відправлені восени 2009 р. до славістичних збірок Торонтського та Колумбійського (Нью-Йорк) університетів, славістичної програми Міланського університету (Італія),

нового відділу україністики Ганкувського університету міжнародних студій в Сеулі (Південна Корея), програм українських діаспорних студій Національного університету «Острозька академія» та Державного університету ім. Миколи Гоголя в Ніжині, Центру канадських студій ім. Рамона Гнатишина в Чернівцях, Педагогічної колегії при Львівському національному університеті ім. Івана Франка та Центру сприяння освіти інвалідів слуху при Львівській школі Марії Покрови для глухих дітей. Загальна вага відісланих книг склала понад 3,000 кг, а весь проект

обійшовся в 20,000 дол.

В проекті також були задіяні Альбертська фундація збереження української спадщини і Фонд кафедр українознавства у Гарварді. Безцінну допомогу проекту надали Марія Лесів і Линьен Павлюк (фолкльорний центр Кулів), Сергій Ціпка (голова «Ініціативи з діаспорних студій» при КІУСі), а також Іван Стадник, Мирон Лагола, Валерій Полковський, Андрій Черневич і Петро Мельницький. На наступному етапі проекту планується розбудова бібліотек з канадіяни по українських університетах, що вже мають програми з канадських студій, а також поповнення збірок із діаспорних студій та заповнення прогалін в існуючих книгозбірнях Канади.

Доповіді на українсько-єврейську тематику

10 і 11 березня 2010 р. в Альбертському університеті перебував д-р Йоганан Петровський-Штерн, професор єврейської історії історичного факультету та директор Центру єврейських студій ім. родини Краун Північно-західного університету, Чикаго, штат Іллінойс. Він виступив з двома доповідями, а також провів семінар у серії лекцій відділу сучасних мов і культурологічних студій, організованих спільно Програмою з української культури, мови й літератури, Канадським інститутом українських студій, Програмою з релігійних студій та відділом історії і класичних студій. По дорозі до Едмонтону д-р Петровський-Штерн зупинився у Вінніпезі, де виголосив дві доповіді на запрошення відділів релігії та германських і слов'янських студій Манітобського університету, а також Українського робітничого дому.

У першій доповіді, «Влада,

Йоганан Петровський-Штерн у студії Івана Марчука

жертви та поезія: вибір Леоніда Первомайського», доповідач підняв цікаве й недосліджене питання: чому євреї України, маючи обтяжену етнічними незгодами «несумісну» з

українцями історію та велику традицію імперської російської культури, все ж таки обирали українську культуру? На його думку, головною причиною такого «невмотивованого» рішення було почуття колонізованої й пригніченої жертви, однаково притаманне для обох етнічних груп в ієрархічній структурі Російської, а згодом і Радянської імперії.

Друга доповідь д-ра Петровського-Штерна, «Що вони читали? Євреї зі штетлів та їхні кабалістичні книги», була присвячена історії культури єврейських громад на території України, зокрема Волині, Поділля і Київщини, в кінці XVIII–на початку XIX ст.

Під час україномовного семінару «Мойсей Фішбейн та його поезія» на курсі з української літератури д-ра Наталії Пилип'юк д-р Петровський-Штерн наголосив на вагомому внеску цього українсько-єврейського поета, вихідця з Буковини, в сучасну українську літературу та його своєрідній місійності щодо підтримання українсько-єврейських стосунків.

Студентський обмін між Львівським та Альбертським університетами

Восени 2009 р. розпочався четвертий рік існування Програми студентського обміну між Львівським національним університетом ім. Івана Франка (ЛНУ) та Альбертським університетом (АУ). У 2009–10 навчальному році в АУ навчалося двоє студентів ЛНУ — Юрій Кирилич і Дмитро Гураль. Жоден канадський студент не навчався у ЛНУ цього року.

Юрій Кирилич — студент п'ятого курсу факультету міжнародних відносин ЛНУ — планує закінчити магістерську програму з міжнародних фінансів улітку 2010 р. Юрій навчався в АУ в осінньому семестрі, прослухавши три курси на факультеті бізнесу: аналіза рішень, корпоративні фінанси та інвестиції.

Дмитро Гураль після отримання в 2009 р. магістерського ступеня із комерційного права на правничому факультеті ЛНУ вже почав працювати в адвокатській компанії. Під час осіннього семестру 2009 р. Дмитро прослухав курси з міжнародних ділових стосунків, публічного міжнародного права та контрактного права. В зимовому семестрі 2010 р. він узяв курси з міжнародного кримінального права, інтелектуальної власності й корпоративної безпеки.

Дмитро і Юрій зізналися, що навчання в АУ допомогло їм набути неоціненного досвіду й нового бачення, і такий досвід буде корисним для майбутніх студентів з України. Студенти вважають, що головними передумовами успіху для студентів зі ЛНУ в АУ мають бути добре ставлення до навчання й знання англійської мови, зокрема здатність опанувати специфічну термінологію за короткий проміжок часу.

29 листопада у пластовій домівці відбулася їхня спільна презентація «Правова й економічна ситуація в

Юрій Кирилич (л) і Дмитро Гураль (п).

Україні: виклики й перспективи», організована Альбертським товариством сприяння українським студіям. Юрій Кирилич ознайомив аудиторію з перешкодами, які стоять на шляху до зростання економіки України, а Дмитро Гураль розповів про потребу змін у законодавстві, які б робили його більш передбачуваним і справедливим.

Вже семеро студентів зі Львова і четверо з Едмонтона змогли скористатися з програми обмінів за чотири роки її існування. Студенти з України, як правило, позитивно відзначають стосунки з професорами АУ та можливість узяти курси, відсутні вдома, або які мають дещо відмінний зміст. Студенти АУ у свою чергу вказують на багатство культурного життя Львова, архітектурні скарби міста та поліпшення їхньої української за час перебування в Україні.

Найбільшими викликами для тривалого існування програми є фінансове забезпечення та тривалість перебування за кордоном — як мінімум один семестр. Фінансове забез-

печення включає авіаквитки та проживання, що є більш обтяжливим для українських студентів.

Коли програма студентських обмінів постала в 2006 р., КІУС звернувся із закликом підтримати створення вічного фонду для забезпечення програми. З того часу КІУС отримав багато дрібних внесків, і загальна сума на заснування фонду вже перевищила 11,000 дол. Хоч це й дозволить невдовзі заснувати такий фонд, доходи з нього на початку будуть незначні. Тому найближчою метою є досягти суми 30,000 дол., що дозволить мати щорічну стипендію на 1,000 дол. Довгостроковою метою є зібрати 100,000 дол., що щорічно забезпечить дві стипендії по 1,800 дол. кожна. КІУС і далі закликає громаду підтримати програму студентських обмінів своїми внесками. (Виписуючи чек, прохання вказати, що він призначений на дану програму.) Для подальшої інформації просимо зв'язатися з КІУСом телефоном (780/492-2972) або е-поштою (cius@ualberta.ca).

Семінари й лекції КІУСу (2009–10)

11–12 вересня. Конференція «Східні християни в Габсбурзькій монархії». Спільно з Інститутом австрійських і центральноєвропейських студій ім. Вірта.

1 жовтня. Віктор Мішалов (незалежний музикознавець), «Гнат Хоткевич, Харківська бандура та відновлення занедбаної виконавської традиції». Спільно з Центром українського й канадського фолкльору ім. Петра і Дорис Кулів.

Едуард Байдаус

22 жовтня. Богдан Клід (Канадський інститут українських студій/відділ історії і класичних студій, Альбертський університет), «Фестиваль 'Червона рута' 1989 р.: вплив і спадщина».

20 листопада. Андреа Граціозі (відділ історії Неапольського університету ім. Федеріко II), «Голодомор і голоди в СРСР, 1931–33 рр.».

3 грудня. Едуард Байдаус (відділ історії і класичних студій, Альбертський університет), «Молдова і Придніпров'я: між Україною, Росією та Європейським Союзом».

Оксана Шевель

28 січня. Віталій Шиян (Канадський інститут українських студій, Альбертський університет), «Демократія в Україні після Помаранчевої революції: погляди молодіжних активістів на минулі події, теперішню ефективність та майбутні перспективи».

26 лютого. Джон Лер (відділ географії, Манітобський університет), «Конфлікти пам'яті: відзначення минулого в Західній Україні».

3 березня. Сергій Екельчик (відділ германських і слов'янських студій, Університет Вікторії), «Як Сталін діставав 99.9% голосів виборців? Політична ритуальна й суспільна культура радянських виборів (Київ, 1946–53)». Спільно з Програмою з української культури, мови й літератури, відділ сучасних мов і культурологічних студій.

4 березня. Оксана Шевель (відділ політології, Тафтський

університет), «Політика розколотої пам'яті в розколотому суспільстві: порівняння постфранкістської Іспанії та пострадянської України». Меморіальна лекція ім.

Джон Лер

Богдана Боцюркова.

10 березня. Йоганан Петровський-Штерн (відділ історії та Центр єврейських студій ім. родини Краун, Північно-західний університет), «Влада, жертви та поезія: вибір Леоніда Первомайського». Спільно з Програмою з української культури, мови й літератури, відділ сучасних мов і культурологічних студій.

11 березня. Йоганан Петровський-Штерн (відділ історії та Центр єврейських студій ім. родини Краун, Північно-західний університет), «Що вони читали? Євреї зі штетлів та їхні кабалістичні книги». Спільно з Програмою з української культури, мови й літератури (відділ сучасних мов і культурологічних

студій), Програмою з релігійних студій та відділом міждисциплінарних студій.

18 березня. Оксана Кісь (Колумбійський університет та Інститут народознавства, Національна академія наук України), «'Краса врятує світ!' Нормативна жіночість у політичному іміджі Юлії Тимошенко». Сороч четверта щорічна Шевченківська лекція.

Наталія Цимбал

19 березня. Оксана Кісь (Колумбійський університет та

Інститут народознавства, Національна академія наук України), «Наскрізно-національна: основні тенденції у розвитку жіночої історії в Україні після 1991 року».

30 квітня. Наталія Цимбал (театр-студія «Арабески» та відділ драми Харківського університету мистецтв) «У пошуках життєвої моделі незалежного театру в Україні». Спільно з Програмою з української культури, мови й літератури, відділ сучасних мов і культурологічних студій.

8 червня. Ірина Матяш (Державний комітет архівів України), презентація книги «Архівна україніка в Канаді: довідник».

Семінари й лекції КІУСу в Торонті (2009–10)

Меморіяльна лекція ім. Володимира Дилинського

Меморіяльна лекція ім. Володимира Дилинського, спонсорована Меморіяльним фондом ім. Володимира Дилинського КІУСу, торонтським відділом КІУСу і Програмою вивчення України ім. Петра Яцика відбулася у Школі глобальних відносин ім. Мунка Торонтського університету 15 березня. У своїй лекції «Наскрізно-національна: основні тенденції у розвитку жіночої історії в Україні після 1991 року» д-р Оксана Кісь, старша наукова співробітниця Інституту народознавства НАН України (м. Львів) і професор-гість Гарріманського інституту при Колумбійському університеті, представила критичний огляд наукових праць з історії жіноцтва, опублікованих в Україні за останній час. На думку вченої, даний предмет як окрема наукова ділянка постав в Україні лише після незалежності та й досі перебуває на етапі формування й офіційної інституціоналізації.

Авторка виокремила та проаналізувала чотири панівні наративи: (1) наратив про Березиню розвиває ідею засадничої матриархальності українського суспільства від найдавніших часів; (2) наратив про Велику Жінку підносить здобутки окремих видатних жінок та їхні внески у національний поступ; (3) наратив про Національний Фемінізм виводить український жіночий рух поза межі феміністської парадигми та наголошує на його внеску в національну справу; (4) наратив про Особисту Посвяту розкриває історичний досвід звичайної української жінки. Збудованій навколо національного гранд-наративу, українській жіночій історії належить витримати низку випробувань, зумовлених пануванням есенціалістського бачення жіночих суспільних ролей та політичною інструменталізацією цієї дослідницької ділянки.

Лекція про жіночність в українській політиці

16 березня 2010 Оксана Кісь дала другу лекцію «Краса врятує світ! Нормативна жіночність у політичному іміджі Юлії Тимошенко» (українською мовою), співспонсоровану Меморіяльним фондом ім. Володимира Дилинського КІУСу, Інститутом св. Володимира та Українсько-канадським дослідно-документаційним центром, Торонто.

У своїй доповіді д-р Кісь пояснила, як протягом 1990-х років суспільний дискурс в Україні зазнав впли-

Оксана Кісь

ву двох ідеологій: досі забороненого українського націоналізму та доти незнаної культури масового споживання. Саме вони сформували дві відповідні моделі жіночності для українських жінок (Березиня та Барбі), що співвідносяться як національний до космополітичного, або як локальний до глобального. Аналіз та реконструкція політичного іміджу найпомітнішої жіночої постаті в українській політиці Юлії Тимошенко (її зовнішнього вигляду, поведінки, риторики тощо) показує, як вона засвоїла й активно використовує обидві моделі, здобуваючи надзвичайну популярність у громадян.

Доповідачка використала різноманітні джерела: зображення (світлини з особистої веб-сторінки Тимошенко, пропагандистські матеріали її політичної партії, карикатури, живопис тощо), тексти (публічні промови, інтерв'ю, привітання тощо), а також численні публікації про Тимошенко у пресі. Д-р Кісь простежила, як саме Юлія Тимошенко реалізує стереотипні жіночі образи (виконуючи ролі Матері Нації, Національної Героїні, Жертви-Мучениці, Ревної Християнки, Стильної Пані, Секс-Символу та Ляльки-Компаньйонки), а також розглянула конфлікт та поєднання фемінних і феміністських проявів у політичній стратегії Тимошенко.

Меморіяльна лекція ім. Данила Струка

Одинадцята щорічна Меморіяльна лекція ім. Данила Гусара Струка відбулася 4 червня 2010 р. в Торонтському університеті. Її виголосила професор Наталія Пилип'юк з Альбертського університету, фахівець з

ранньомодерної української літератури, зокрема творчості Григорія Сковороди, та знаний авторитет із викладання української мови. В її доповіді «Містичний нарцисизм у поезії Василя Стуса» йшлося про незвичайний аспект у творчості цього поета-дисидента, який помер в радянському ГУЛАГу 1985 р. напередодні перебудови. У своїй доповіді професор Пилип'юк зосередилася на інтелектуальному й поетичному зв'язку між Василем Стусом та українським філософом і поетом XVIII ст. Григорієм Сковородою. Простежуючи використання нарцистичної образності, вона продемонструвала глибокий містичний зв'язок між творами сучасного поета-дисидента і раннього філософа. Для Стуса, який ішов стопами Сковороди, містичні поетичні роздуми над власним «я» стали механізмом для втечі від болю, суми й безнадії людського фізичного існування. Стимулююча лекція професора Пилип'юк викликала широку дискусію в аудиторії, продовжуючи традицію і виконуючи мандат Програми ім. Струка з популяризації української літератури в Канаді.

Наталія Пилип'юк

Аудіо- і відео-записи лекції наявні на веб-сайті Програми ім. Струка: www.utoronto.ca/elul/Strukmem/memlectarchive.html.

Бандурист і музикознавець Віктор Мішалов

1 і 2 жовтня 2009 р. КІУС разом із Центром українського й канадського фолкльору ім. Петра і

Дорис Кулів Альбертського університету приймали відомого музиканта й етномузикознавця з Торонта Віктора Мішалова. Д-р Мішалов здобув ступінь кандидата наук 2009 р. у Харківській державній академії культури, успішно захистивши дисертацію «Культурно-мистецькі аспекти генези і розвитку виконавства на Харківській бандурі».

В університеті д-р Мішалов виступив із лекцією «Гнат Хоткевич, Харківська бандура та відновлення занедбані виконавської традиції». Він особливо цікавиться харківським виконавським стилем, який майже занепав. У кінці виступу доповідач продемонстрував відео про канадського виробника бандури Віл'яма Вецала, з яким співпрацює.

Наступного дня д-р Мішалов мав обід зі студентами й викладачами, організований Центром Кулів та програмою «Folkways Alive» у відділі сучасних мов і культурологічних студій. Тут він продемонстрував гру на новій і старосвітській бандурі, показавши зразки виконавських стилів. Він також побував на уроці з української народної пісні, де продемонстрував різні види пісень та різні типи бандур.

В Едмонтоні д-р Мішалов також виступив перед учнями українсько-англійської двомовної програми у початкових школах св. Мартина й о. Кеннета Кернса та дав концерт, організований Українським музичним товариством.

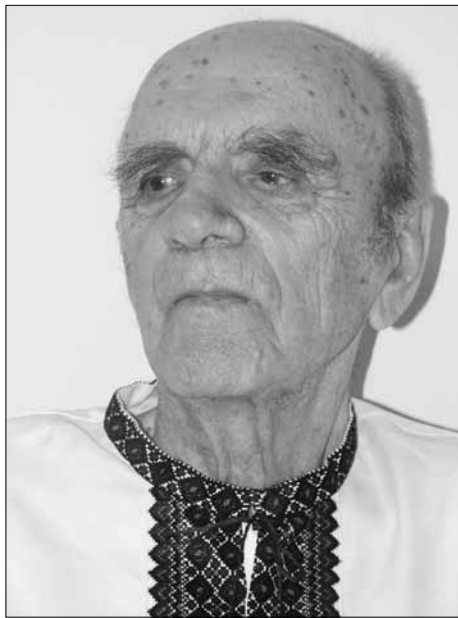
Ваші пожертви допомагають КІУСу утримувати високий рівень української освіти, науки і видавничої справи.

У центрі уваги — меценати КІУСу

Петро Малофій — довголітній меценат КІУСу

Бог наділив його щедрою душею, чуйним серцем та глибокою любов'ю до України — землі, на якій народився і виріс, але змушений був залишити в добу воєнного лихоліття. Саме та любов і бажання допомогти землякам відродити незалежну українську державу надихали п. Малофія жертвувати свої заощадження на цю шляхетну ціль. У 1986 р. після трагічних смертей двох юних племінників в Україні, Марусі Онищук та Іванка Харука, він заснував у КІУСі Меморіальний фонд їхнього імені. Перший внесок на 10,000 дол. був подвоєний урядом Альберти, а на сьогодні його уставний капітал доведений до 152,057 дол. Частину цієї суми п. Малофій отримав з відрахувань на медичне страхування, бо протягом своєї робочої кар'єри ніколи не хворів.

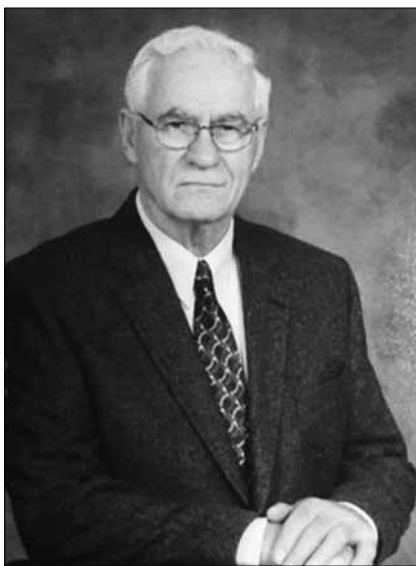
Петро Малофій народився 1921 р. у с. Тулова біля Снятина (нині Івано-Франківська область). Батько його у міжвоєнний період перебував у Канаді, повернувся додому і на зароблені гроші розбудував господарство. За це після війни потрапив до радянської в'язниці як заможний

господар, де невдовзі помер. Юний Петро під час війни зголосився до української дивізії «Галичина» і брав участь у бою під Бродами. Потрапив у британську зону окупації і після війни перебував у таборі для військовополонених у м. Ріміні, Італія. Згодом потрапив до Шотляндії, а в 1952 р. виїхав до Канади. Спочатку зупинився у двоюрідного брата на фермі біля Вегревілью, а з 1954 р. став оселитися в Едмонтоні. Тут протя-

гом 26 років працював оператором підйомних машин та на інших роботах, розбудовуючи тунелі й іншу інфраструктуру міста.

Вийшовши в 1984 р. на пенсію, п. Малофій зайнявся благодійництвом. Як людина скромна, не афішував своєї діяльності і свій фонд заснував анонімно. Жертвуючи на різні цілі, п. Малофій пріоритетним вважав підтримку освіти молодого покоління. Спочатку він підтримував Український вільний університет у Мюнхені, Німеччина. Але дізнавшись про КІУС в Едмонтоні, почав активно підтримувати його діяльність. Після проголошення незалежності з'явилася змога допомагати студентам в Україні, насамперед вихідцям з рідної Снятинщини, які навчаються в Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича. Недавно п. Малофій долучився до іншого важливого проекту КІУСу: археологічних розкопок та відродження столиці козацької України м. Батурина. Окрім того, він підтримує інші українські організації в Канаді та низку проектів в Україні.

Микола Зубрицький

Подарувавши в 2002 р. перші 500 дол. на підтримку КІУСу, Микола Зубрицький тримав своє ім'я анонімно, аж поки на початку 2010 р. не довів свій загальний внесок до 30,000 дол. Цей щедрий дар він зложив на знак вдячності за виховання своїх трьох дітей, Левка, Ярослава та Ірки, які здобули освіту в Альбертському університеті. Адже для родичів не може бути більшого вдоволення як те, коли діти здобувають добру освіту.

Микола Зубрицький народився в 1924 р. в с. Лисятичі, Стрийського району (нині Львівська область) в родині Петра і Анни (з роду Шумська). 19-річним зголосився до української дивізії «Галичина» і брав участь у бою під Бродами. Після війни жив в Англії, де одружився з Марусею (з роду Кізима). До Канади переїхали в 1954 р. Навчившись в Англії кравецтва, працював кравцем і через кілька років відкрив своє кравецьке підприємство.

Нові фонди

Оксана Пісецька Струк (л) і Данило Гусар Струк (п)

У листопаді 2009 р. Меморіальний фонд ім. Данила Гусара Струка при Канадській фундації українських студій (КФУС) у Торонті був перенесений до КІУСу при Альбертському університеті, отримавши нову назву: **Вічний фонд ім. Данила Гусара Струка і Оксани Пісецької Струк**. На заклик громади уставний капітал фонду перед перенесенням був доведений до 100,000 дол., щоб скористатися з урядової програми провінції Альберта про подвоєння коштів. Головним завданням фонду є підтримка Програми з української літератури ім. Данила Гусара Струка КІУСу з метою її поширення в англomовному світі шляхом надання дотацій на літературознавчі дослідження, підготовку наукових праць, переклади, сприяння доступу до мистецьких текстів через друк та електронні ресурси й організацію публічних лекцій і читань.

Фонд був заснований при КФУС завдяки внескам рідних і друзів бл. п. д-ра Струка невдовзі після його смерті в 1999 р. Обоє, Данило і

Оксана, народилися в Україні і після війни, хоч і різними стежками, іммігрували з таборів для переміщених осіб до США. Здобувши бакалярський ступінь у Гарвардському університеті, Данило Гусар Струк закінчив магістерську програму Альбертського університету та докторську Торонтського університету, в якому пропрацював майже 30 років професором української літератури у відділі слов'янських мов і літератур. Він також відомий як науковець, поет, перекладач, автор монографії «A Study of Vasyl Stefanyk: The Pain at the Heart of Existence» [Дослідження про Василя Стефаника: біль у серці екзистенції] (1972) та підручника «Ukrainian for Undergraduates» [Українська мова для бакалярів] (1978), який витримав кілька видань. Одним із найбільших його здобутків стала праця над монументальним довідковим проектом — *Encyclopedia of Ukraine* у 5 томах (1984–93) — як відповідального, а згодом і головного редактора видання.

Оксана закінчила Нотрдамський інститут та отримала бакалярський ступінь з медичної технології в Коледжі Мавнт Сейнт Агнес. Була членом Пласту, співала в церковному

Парася Іванець

хорі й очолювала Балтиморський відділ Української студентської спілки Америки. У 1960 р. переїхала до Канади, а 1978 р. побралася з Данилом Струком, ставши натхненником на спільній життєвій дорозі та розділивши його захоплення мистецтвом, музикою, театром, літературою й подорожами. Працює над перекладами вибраних творів Валерія Шевчука англійською мовою, які планується невдовзі опублікувати.

Вічний фонд ім. д-ра Василя і Парасі Іванців (Криса) заснований у липні 2010 р. Парасею Іванець із Сейнт Катеринсу (Онтаріо) внеском на 25,000 дол. у пам'ять про свого чоловіка бл. п. д-ра Василя Іванця (1905–79). Василь Іванець походив із с. Губинок біля м. Угнів в Галичині. Вивчав медицину в таємному університеті у Львові, завершив студії в Кракові 1935 р. Спеціалізувався в загальній медицині й респіраторних захворюваннях. Активний у громадському житті, був членом Королівської колегії лікарів і хірургів Канади та одним із засновників відділу Українського лікарського товариства Північної Америки в Західній Канаді. Парася Іванець (з дому Криса) народилася 1920 р. в с. Піддубці

Василь Іванець

біля Рави-Руської. У Львові закінчила медсестринський (1937) і торговельний курси (1943). Одружившись у 1946 р. із д-ром Василем Іванцем, у 1948 р. виїхали з переселенчого табору в Німеччині до Канади. Д-р Іванець працював лікарем у різних містах нової країни, а п. Іванець працювала зубним техніком і швачкою, та незабаром відкрила в собі покликання до малярства. Оселившись на стало в Едмонтоні в 1956 р., Парася стає ученицею відомого маляра Юліана Буцманюка та вивчає малярство в Альбертському університеті. Брала участь у розписі катедри св. Йосафата в Едмонтоні та біля 30 виставках. За успіхи в малярстві відзначена низкою нагород. Авторка малярського каталогу «Українські церкви Альберти» (1991), в якому представлено її 153 роботи. У 1977 р. родина Іванців переїхала до Сейнт Катеринсу.

Фонд підтримує дослідження й публікації КІУСу та надає стипендії студентам і дотації науковцям в ділянці українських студій.

Вічний фонд Альбертської фундації збереження української спадщини (Едмонтон) заснований цією едмонтонською організацією у серпні 2010 р. внеском на 25,000 дол.

Вручення чека на 25,000 дол. з нагоди заснування Вічного фонду Альбертської фундації збереження української спадщини. Зліва направо: виконавчий керівник проектів Маршал Ней, директор КІУСу Зенон Когут, президент фундації Петро Горонь та координатор ЦУКСК Ярс Балан

Фонд буде підтримувати наукову працю в усіх ділянках українсько-канадської історії під керівництвом Центру українсько-канадських студій ім. Кулів при КІУСі. Щорічні доходи з фонду будуть використані на такі цілі: дослідницькі проекти й підготовка книг з українсько-канадської тематики, спонсорвання і участь у наукових конференціях та поповнення бази даних у ділянці українсько-канадських студій.

Фундація вже передала 100,000 дол. на дослідження і написання історії українців у Канаді, підтримавши низку проектів українсько-канадських науковців. Фундація була заснована на гроші із заповіту Софії Кифорук, довголітнього члена Товариства об'єднаних українців Канади. Доходи також надходять від казино, що відбуваються під егідою Альбертської комісії з контролю алкогольних напоїв і азартних ігор.

In Memoriam

Працівники КІУСу сумують з приводу відходу від нас добродіїв Власа Дарковича (1921–2010), економіста, який співпрацював з інститутом і заснував тут Меморіальний фонд ім. Олени Даркович, та Івана Яремка, колишнього міністра уряду Онтаріо, який підтримав проект перекладу «Історії України-Руси» Грушевського.

Багато членів нашої громади склали пошану в пам'ять про своїх друзів, колег, близьких і рідних, які відійшли у вічність, пожертвою на розвиток КІУСу. Ми вшановуємо тих, у пам'ять про кого надійшли пожертви з 1 серпня 2009 р. до 31 липня 2010 р.:

Ярослав Грабович
Гаррі Жуківський
Джон Зін
Василь Козоріз
Марія Косташ
о. Іван Макух

Федір Мельничук
Вікторія Морозюк
Віктор Педенко
Василь Підручний
Жозефіна Якубець
Лоренс Якубець

Нагороди

Бакалярські стипендії, надані в Україні

Вічний фонд ім. Дмитра і Стефанії Куп'яків

Троє випускників Буської державної середньої школи, які зараз навчаються у Львівському національному університеті ім. Івана Франка, отримали стипендії з цього фонду.

Меморіальний фонд ім. Марусі Онищук та Іванка Харука

Двадцять стипендій отримали студенти із Снятинського району Івано-Франківської області, які навчаються в Чернівецькому національному університеті ім. Юрія Федьковича.

Брент Безо

Стипендії для аспірантів і докторантів

Магістерська стипендія Вічного фонду ім. Марусі та Михайла Дорошів

Брент Безо, відділ психології, Карлтонський університет. «Чи травма голоду-Геноциду передається між поколіннями в Україні?».

Анна Підгорна, відділ музики, Калгарський університет. «Напередодні Івана Купала, опера на одну дію».

Анна Підгорна

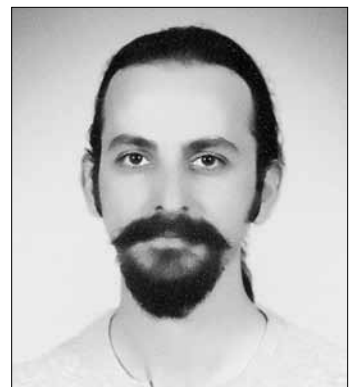
Докторська стипендія Меморіального фонду ім. Олени Даркович

Світлана Крис, відділ сучасних мов і культурологічних студій, Альбертський університет. «Готична уява в українському романтизмі». (продовження)

Анастасія Сальникова, відділ політології, Університет Британської Колумбії. «Комунікативна демократія в пострадянській Україні: вплив виборчих систем та ключових подій на дискурси еліт».

Докторська стипендія ім. Непораних

Гусейн Ойлуїнар, відділ сучасних мов і культурологічних студій, Альбертський університет. «Конструювання української колективної пам'яті: відродження козацтва в сучасній Україні».

Гусейн Ойлуїнар

Постдокторські стипендії

Стипендія ім. Івана Коляски

Оксана Дмитерко, катедра церковної історії, Інститут історичних досліджень при Львівському національному університеті ім. Івана Франка. Переведення у цифровий формат архіву усної історії України в Українсько-канадському дослідно-документаційному центрі в рамках Програми вивчення модерної української історії та суспільства ім. Петра Яцика.

Віталій Шиян, Канадський інститут українських студій, Альбертський університет. «Навчальні стратегії для розвитку міжкультурної компетенції на уроках вивчення мови».

Дослідні дотації

Світлана Крис

Надія Білик, катедра документознавства, українознавства, Тернопільський національний економічний університет. «Культурологічна спадщина Б. Лепкого». Друкована повість «Сотниківна» та її інсценізацій. *Вічний фонд ім. родини Ремезів*

Ольга Васильєва, історичний факультет, Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. «Двір гетьманів Лівобережної України у 1687–1734 рр.» *Меморіальний фонд ім. Михайла, Володимира й Олі Гальчук*

Дмитро Ващук, Інститут історії України, НАН України. «Право 'старини' на українських землях Великого князівства Литовського: джерела та методологія». *Вічний фонд ім. Олександра і Галини Кулагиних*

Кирило Галушко, Інститут соціології, психології та управління, Національний педагогічний університет ім. М. В. Драгоманова. «Глобалізаційні впливи на трансформації української національної ідентичності». *Меморіальний фонд ім. Івана Коляски*

Олена Ганківська, Програма громадської політики, Університет ім. Саймона Фрейзера. Публікація збірника «Gender, Politics and Society in Ukraine». *Вічний фонд ім. Михайла Онуфрійовича Самиці*

Людмила Герасименко, Український інститут національної пам'яті. «Українсько-польські стосунки в роки Другої світової війни очима очевидців». *Вічний фонд з українознавства ім. д-ра Івана Іванцева і д-ра Мирослави Мисько-Іванців.*

Григорій Гусейнов, часопис «Кур'єр Кривбасу». Підтримка видання часопису. *Вічний фонд ім. Михайла і Дарії Ковальських*

Роксолана Косів, Національний музей ім. Андрея Шептицького, Львів. Робота над проектом задокументування українських сакральних пам'яток. *Вічний фонд ім. Анни і Нікандра Буковських*

Анатолій Круглашов, катедра політології та державного управління, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Організація конференції «Україна — Румунія — Молдова: історичні, політичні та культурні взаємини в контексті європейських інтеграційних процесів». *Меморіальний фонд ім. Теодоти та Івана Климів*

Віталій Макар, Центр канадських студій ім. Рамона Гнатишина, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Робоча поїздка до Канади в рамках співпраці Центру ім. Гнатишина із Центром українсько-канадських студій ім. Кулів при КІУСі. *Меморіальний фонд ім. Теодоти та Івана Климів*

Володимир Маслійчук, незалежний дослідник, Харківська область. «Неповнолітні злочинці в Харківському намісництві». *Вічний фонд ім. Олександра і Галини Кулагиних, Вічний фонд ім. Василя Кравченка та Вічний фонд ім. Володимира та Ірини Літинських*

Віталій Масненко, катедра історії та етнології України, Черкаський національний університет ім. Богдана Хмельницького. «Історична наука, історична пам'ять та національна свідомість модерної доби в Україні, Білорусі та Польщі». *Меморіальний фонд ім. Михайла, Володимира й Олі Гальчук*

Ірина Матяш, Державний комітет архівів України. Підтримка візиту до Канади для презентації видання «Архівна україніка в Канаді: довідник». *Вічний фонд ім. родини Федейків*

Володимир Мезенцев, відділ слов'янських мов і літератур, Торонтський університет. Батурицький археологічний проєкт. *Програма дослідження Східньої України ім. Ковальських та Меморіальний фонд ім. Марусі Оніщук та Іванка Харука*

Оксана Дмитерко

Юрій Мицик, катедра історії, Національний університет «Киево-Могилянська академія». «Українська Православна церква у XVIII-XX ст.: джерела та історіографія». *Вічний фонд ім. о. Григорія Філя і Ольги Філь та Меморіальний фонд ім. Івана Коляски*

Юрій Осінчук, відділ української мови, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, НАН України, Львів. «Добрилове Євангеліє 1164 р.». *Меморіальний фонд ім. Володимира Дилинського*

Олена Петренко, Рурський університет, Німеччина. «Між героїзацією і неславою. Жінки в українському військовому підпіллі, 1942–1954». *Меморіальний фонд ім. Івана Коляски*

Олеся Семчишин-Гузнер, Національний музей ім. Андрея Шептицького, Львів. Робота над проектом задокументування українських сакральних пам'яток. *Вічний фонд ім. Анни і Нікандра Буковських*

Видавництво «Смолоскип», Київ. Підготовка до видання четвертого тому «Щоденника» Володимира Винниченка. *Вічний фонд ім. родини Стасюків*

Олександра Стасюк, відділ новітньої історії України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, НАН України, Львів. Видання монографії «Підпільні друкар-

ні ОУН». *Меморіальний фонд ім. Нестора Печенюка*
Сергій Стельникович, Навчально-науковий інститут філології та журналістики, Житомирський державний університет ім. Івана Франка. Видання книги «Український національний рух опору Тараса Бульби-Боровця». *Меморіальний фонд ім. Нестора Печенюка*
Марко Стех, відділ гуманітарних наук, Йоркський університет. Видання неопублікованого роману Ігоря Костецького «Мертвих більше нема». *Вічний фонд ім. Олега Зуєвського*

Руслан Ткачук, Інститут літератури ім. Тараса Шевченка, НАН України. «Полемічна спадщина митрополита Іпатія Потія та уніоністика на межі XVI-XVII ст.». *Вічний фонд ім. Тимофія та Євгенії Таборовських*

Леонід Ушкалов, Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди. Підтримка видання повного академічного зібрання творів Григорія Сковороди. *Вічний фонд КІУСу*

Наталія Хобзей, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, НАН України, Львів. «Говірки південно-західнього наріччя української мови: дієслівний префікс ви- у синхронії та діяхронії». *Меморіальний фонд ім. Петра Чорного*

Вічний фонд ім. Суховерських

У 2009 р. дотацію з Вічного фонду ім. Целестина й Ірини Суховерських отримала Юлія Балицька з Центру канадських студій ім. Рамона Гнатишина Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича. Перебуваючи в Канаді, вона проводила дослідження на тему своєї дисертації про суспільно-політичну діяльність Конгресу українців Канади. У вересні п. Балицька працювала у Вінніпезі в бібліотеці Манітобського університету, централі КУК і Осередку української культури і освіти. Вона також зустрілася з колишнім виконавчим директором Остапом Скрипником, незалежним

дослідником Орестом Мартиновичем, президентом Шевченківської фундації Андрієм Гладивевським і директором Центру українських канадських студій Манітобського університету Романом Єренюком. У Торонті п. Балицька зустрілася з президентом КУК Павлом Іродом. Зібрані в Канаді архівні матеріали та проведені інтерв'ю допомогли їй успішно завершити кандидатську дисертацію і невдовзі захистити її в Україні.

Юлія Балицька

Почесне товариство Quaesumque Vera

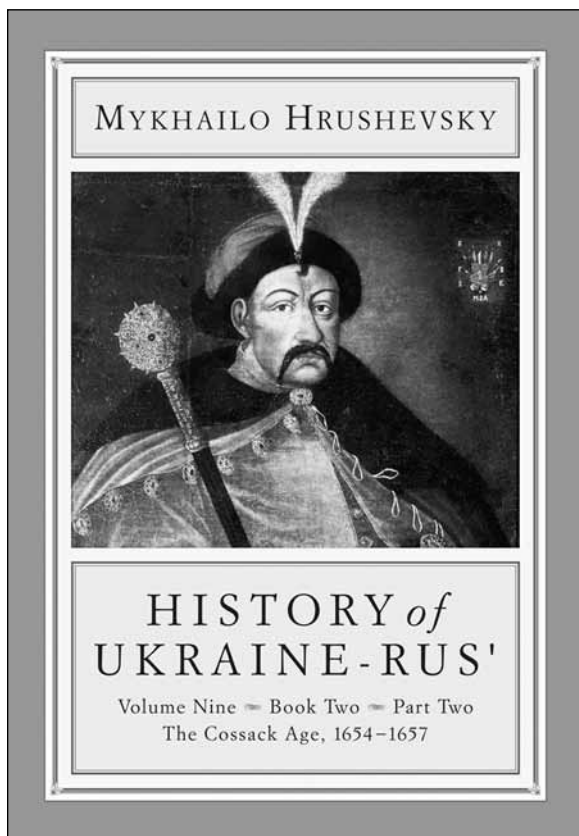
Підтримайте КІУС, заповівши йому своє майно (заповіт, страхування життя, кредити) і станьте членом Почесного товариства Quaesumque Vera Альбертського університету. Ви отримаєте нагоду відвідувати щорічні обіди з головою правління університету та інші різні заходи. Ви також отримуватимете числа «New Trail» і «Folio», доступ до бібліотеки та можливість придбати членство у факультетському клубі.

Mykhailo Hrushevsky

History of Ukraine-Rus'

VOLUME 9, BOOK 2, PART 2

The Cossack Age, 1654–1657

The English-language edition of Hrushevsky's classic ten-volume (in twelve books) *History of Ukraine-Rus'* makes the national history of Europe's largest new state available to the English reader for the first time. The late Professor Thomas Noonan referred to the Hrushevsky Translation Project as one of North America's most important and ambitious publishing projects in East Slavic history. The English-language volumes, prepared by the Peter Jacyk Centre for Ukrainian Historical Research and published by CIUS Press, include extensive introductions by prominent scholars, complete bibliographies of Hrushevsky's sources, and updates of subsequent literature. Volumes 1, 7, 8, 9, book 1, and 9, book 2, part 1, have received the highest praise as major contributions to scholarship on Ukraine and have gained international scholarly recognition.

In volume 9, book 2, part 2 of the *History* Hrushevsky analyzes the last two years of Hetman Bohdan Khmelnytsky's rule. Hrushevsky presents the most comprehensive discussion to date of Khmelnytsky's foreign policy in the aftermath of the Treaty of Pereiaslav (1654), a topic closed to research in Soviet Ukraine from

the 1930s to the 1980s. He also discusses Khmelnytsky's renewed efforts to annex the western Ukrainian territories and to control the Belarusian lands conquered by the Cossacks. He concludes with an assessment of the hetman and his age that has long been controversial in Ukrainian historiography.

Volume 9, book 2, part 2, of the *History* is available in a hardcover edition for \$119.95 (plus taxes and shipping; outside Canada prices are in U.S. dollars). The entire 10-volume (in 12 books) *History of Ukraine-Rus'* is available by subscription for \$1,100. Orders can be placed via the secure on-line ordering system of CIUS Press at www.ciuspress.com or by contacting:

CIUS Press
430 Pembina Hall, University of Alberta
Edmonton, AB, CANADA T6G 2H8

Tel.: (780) 492-2973
e-mail: cius@ualberta.ca